

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

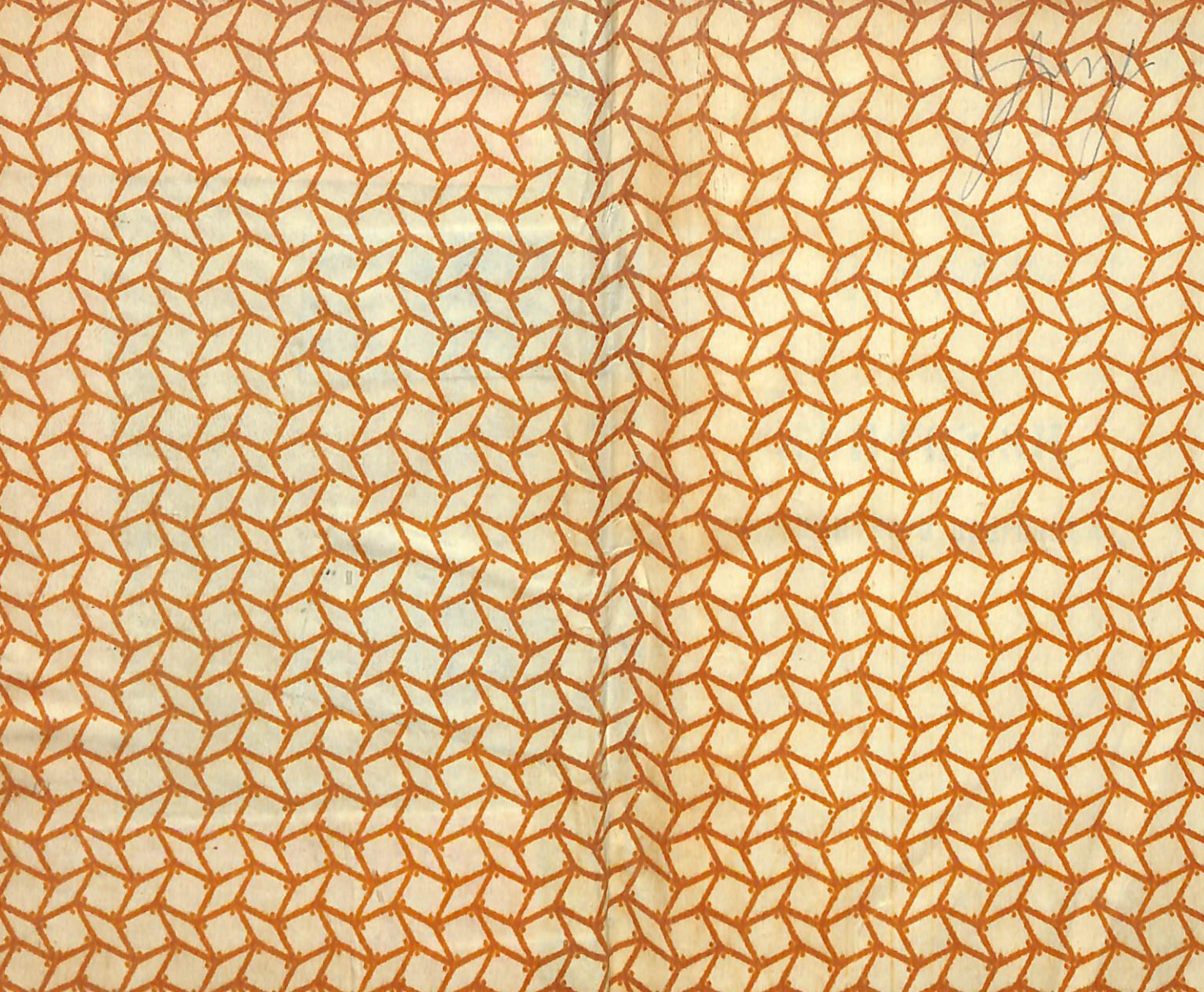
պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

19 NOV 2010
31 MAY 2008

85

Q-81

Գրքերի Կ.

ՃԻՈԳՈՆՏԱ

ՄԵԼՈՏՌԱՄ ՉՈՐՍ ԱՐԱՐՈՒԱԾՈՎ

29/03/2013

7953

Handwritten signature

ԱՆՁԻՆՔ

ՃԻՌԳՈՆՏԱ, Երզնուհի.
 ԼԱԻՐԱ ԱՏՈՐՆՈՅ, ձենովացի, կեն
 ԱԼՎԻՋԷ ՊԱՏՈՅԷՐՈՅԷ, Տէրութեան Գաղտնի ասե-
 նին գլխավորներէն մին.
 ԿՈՅՐԸ, մայր ձեռագնտաայի.
 ԷՆՅՈ ԿՐԻՄԱԼՏՈՅ, ձենովացի էշխան.
 ՊԱՌՆԱՊԱ, Երզնէ փողոցներու.
 ԾՈՒԱՆԷ, նաւարշաւի մրցակէց.
 ԵՐԳԻՉ ՄԸ.
 ԻՋԷՐՈՅ, հասարակաց համարակալ.
 ՆԱԻԱՍՏԻ ՄԸ:

Պարեր, և այլն, և այլն, և այլն, և այլն:

56656-*with*

2130-70

ԱՌԱՋԻՆ ԱՐԱՐՈՒԱԾ

Առվճհներուն բերամը:

Դիւսական սրաւտին գաւիրը զարդարուած է հանդէսի
 օրուան ոճով: Խորը Հսկայից Սանդուխը եւ Թուզթի
 կամարակապը այն դռնով՝ ուր Ս. Մարկոսի եկեղեցուն
 ներսը կը տանի: Չախ կողմը հասարակաց համարակալի
 մը գրասենյակը:

Գաւրին մեկ սրտին վրայ սխալ տեսնուի՝ առիճնե-
 րուն սրտմական բերաններին մէկը՝ հետեւեալ գրաբեամբ
 ուր քանդակուած է մարմարիտեղի վրայ սեւ տառերով:

ԳԱՂՏՆԻ ԱՄԲԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆՔ Ի ՓՈՒՐՍԻՇ
 ԴԱՍԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴԴԷՄ ՈՐՈՅ ԵՒ ԻՅԷ ԱՆՁԻՆ
 ԱՆՊԱՏԺՈՒԹԵԱՄԲ ԽՈՐՀԴՊԱՊԱՆՈՒԹԵԱՄԲ
 ԵՒ ՏՐՈՔ ԸՍՏ ՕՐԻՆԱՑ

Գարնամային սրանչելի միջոյն մը: Տեսարանը լի է
 սովական ամբոխով: ԲԱՌՆԱՐԵԱՆ ԱԶՆՈՒԱԿԱՆ-
 ՆԵՐ, ՆԱԻԱՐԱՆԻ ԳՈՐԾԱՌՐՆԵՐ, ՆԱԻԱՎԱՐ-
 ՆԵՐ, առեկ տեսակ դիմակներ, ԽԱՅՏԱՐՂԷՏ ՀՏՊԻՏ-

ՆԵՐ, ՊԱՏԳԱԼԻՈՆՆԵՐԻ, ԿՆԿՎԱԽՈՐՆԵՐԻ. եւ այս
աշխոյժ խառնեմադրանքին միջեւ քանի մը ԴԱՂՄԱՍԱ-
ՅԻՆԵՐ եւ ՄԱՒԻՒՏԱՆԱՅԻՆԵՐ: ՊԱՌՆԱՊԱ,
սխանի մը կոչուած, ժողովուրդին կը նայի. կիրառւ մ'ոռնի
սց ոչսեկ դէպ ի ձախ կոչարը:

ԱՌԱՋԻՆ ՏԵՍԻԼ

ՆԱԽԱՎԱՐՆԵՐ, ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ Լ ՊԱՌՆԱՊԱ

ՊԱՐ ՆԱԽԱՎԱՐՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ

Հանդէսներ ու հաց: Հանրապետութիւնն
Պետի նըւածէ մարդկային զարմերն
Մենչեւ ունենան զերին, ժողովուրդն

Հանդէսներ ու հաց:

Խինդը զինաթափ կ'ընէ կայծակներն
Եւ կը խորտակէ կապերն ու շըլթայ:
Երգէ՛ք մենք: Ով որ կ'երգէ ազատ է,
Ժըպտինք մենք. ով որ կը ժըպտի հզօր է:
Աս է կամքը այն զըւարթ Աստուծոյն
Որ զըւարթացուց ճովակը մեր այս
Պաղպաղուն լուսնին արծաթ փաղիւնով
Եւ ճիրանիով արեւուն բոսոր:

(ձեռոռն զանգակներ, փողերու ձայներ)

Հանդէսներ ու հաց. ուրախ ու զըւարթ
Թող Սօրը Մարկոսի զանգակներն հնչեն:
Կեցցէ կեցցէ Տոմն, Հանրապետութիւնն.

Հանդէսներ ու հաց:

ՊԱՌՆԱՊԱ. - (կը շարժի տեղէն: Տիրելով գոչար-

քագին երգերու բուրխելին) Բարեկամներ. ահա փողե-
րը կ'աւետեն:

ՆԱԽԱՎԱՐՆԵՐ. - (վազելով դէպ ի ձախ) Դէպ ի
նաւարջաւ.

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ. - Դէպ ի նաւարջաւ: (սրտաւով ոչ
ցատկելով, ժողովուրդը կ'ելլէ գաշիբեկ: Աղմուշը կը հե-
ռանայ):

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԵՍԻԼ

ՊԱՌՆԱՊԱ. - (առանձին - ակնարկելով դէպ ի ճեղքե-
րը ստորերկրէայ բանտերուն) Ու կը պարեն իրենց գե-
րեզմաններուն վրայ. Լ մահը զիրենք կը դիտէ: (մտա-
խո՞ն կերպով) Եւ մինչդեռ կը տնկուի կողմը կամ խրա-
խութեան կայմը, երկու սիւներուն միջեւ իր ոստայնը
կը հիւսէ Պառնապան, փողոցներու երգիչը Լ իր թե-
ւերը (կը նայի ոչ կը դպլի իր կիրառին) լարերն են
այս գործիքին: Չեռքի Լ ականջի նրբերնի աշխատու-
թեամբ՝ թռչուն գոռեխները կը բռնեմ Տէրութեան
հաշուին: Եւ երբեք չի վրկայեր իմ լսելիքս: Իցիւ կա-
րենայի միայն իմ տենչանքներու համար Լ շուտ՝ բռնել
չքնաղագեղ թիթեռնիկ մը:

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԵՍԻԼ

ՃԻՈԳՈՆՏԱ. ԿՈՅՐԻՆ հետ մտնելով սց կողմէն, եւ նոյն:
Պառաւը դիմքը ծածկած է միջեւ աշրերուն տակը ու
դրսմելի շարով մը:

ՃԻՈԳՈՆՏԱ. - (մօրը մեռնիկ բռնած յարթիկն դէպ
ի եկեղեցին երթալով). Պաշտելի մայր, եկուր:

ՊԱՌՆԱՊԱ. - (կը տեսնե ճիւղգոնտան եւ կը քու-
րոշի սխեմին քոյ) (Ա՛հա՛. տե՛ղս):

ԿՈՅՐԸ. - Աղջիկ, դու որ նեցուկ կ'ըլլաս դողդոջուն
ոտքին՝ որ գէպի գերեզման կը հակի, երանի՛ այս խա-
ւարին՝ որ զիս քու ձեռքիդ կը կապէ: Գուն կ'երգես
մարդոց քու երգերդ, ես կ'երգեմ հրեշտակներուն իմ
աղօթքներս, օրհնելով ժամն ու բախտը, և ժպտելով
ճամբուս վրայ:

« Ես քու չքնաղ հողւոյդ համար կ'աղօթեմ գետինը
ճառձ, և դուն ինձի համար առոյգ աչքերով գետինը
կը նայես:

ՃԻՈԳՈՆՏԱ. - Եկու՛ր. զքեզ ապահով ճամբաներե
կը տանիմ ես: Եկու՛ր. թող օրդ սկսի իր հանդարտ ըն-
թացքը: Գուն կ'երգես հրեշտակներուն քու աղօթքներդ,
ես կ'երգեմ մարդոց իմ երգերս, օրհնելով ժամն ու
բախտը և ժպտելով ճամբուս վրայ:

« Եւ ես քու վաղուանդ համար հաց կը վաստակիմ,
դուն քու հաւատարիմ աղօթքովդ ինձի երկինքը կը
վաստակես:

ՊԱՌՆԱՊԱ. - (մեկուշի). (Տարածել անոր վրայ
յափշտակել ձեռքը: Սիրել զայն ու որսալ ցանցիս մէջ.
զարհուրելի հիացումն հողւոյս. կեցած է զգոյշ. կը լրտե-
սէ թեթեւ թիթեռնիկը):

ՃԻՈԳՈՆՏԱ. - Գեռ սուրբ երեկոյեան ժամը չհա-
սաւ. հանդէ գուն հոս տաճարին ոտքը. իսկ ես կ'եր-
թամ հիմուհիմայ հրեշտակս հետազօտելու:

ՊԱՌՆԱՊԱ. - (Աստա՛կ):

ՃԻՈԳՈՆՏԱ. - Էնցոյին հետ կը դառնամ:

ԿՈՅՐԸ. - Աստուած օրհնէ զքեզ:

ՃԻՈԳՈՆՏԱ. - Միայնիկ փնջիկ խաղաղութիւն շնչե
հոս:

ԿՈՅՐԸ. - (կը հսկէ գրպանէն վարդաբոս մը) Երթամ
բարով, դուսար:

ՊԱՌՆԱՊԱ. - (ծակէն ելլելով եւ խափանելով ճիւղ-
գոնտային ճամբան, որ աջ կողմէն ելլելու վրայ է) Կեցի՛ր:

ՃԻՈԳՈՆՏԱ. - Ի՛նչ:

ՊԱՌՆԱՊԱ. - Մարդ մը որ քեզ կը սիրէ, ու քու
ճամբադ կ'արգելէ:

ՃԻՈԳՈՆՏԱ. - Գնա՛ սատանային կիթառովդ: (ուժգե-
օրէն) Արդէն ուրիշ անգամ ըսի քեզի. եղեռնաւոր է
ինձի՛ խորհրդաւոր գեւքդ: (էրթալ կը վտրմէ):

ՊԱՌՆԱՊԱ. - (բռնելով զանիկս եւ հեղօրոքէն) Կե-
ցի՛ր: Էնցոն կը սպասէ:

ՃԻՈԳՈՆՏԱ. - Գնա՛. կ'արձամարհեմ զքեզ:

ՊԱՌՆԱՊԱ. - (ստիպելով). Գեռ պիտի լսես ինձի:

ՃԻՈԳՈՆՏԱ. - Սոսկում կը պատճառես ինձի:

ՊԱՌՆԱՊԱ. - Կեցի՛ր . . . կը պաշտեմ զքեզ, ս՛վ
չքնաղ արարած:

ՃԻՈԳՈՆՏԱ. - Գնա՛:

ՊԱՌՆԱՊԱ. - Պիտի չփախչես. (անոր վրայ նե-
տռելով):

ՃԻՈԳՈՆՏԱ. - Կը վախցընես զիս: Ա՛հ . . . (կը
փախչի):

ԿՈՅՐԸ. - (զարհուրած ոտք ելլելով) Ի՛նչ ճիշ է ան.
աղջիկս . . . օգնութիւն, օգնութիւն: Ի՛ր ձայնը:

ՊԱՌՆԱՊԱ. - (Թիթեռնիկը անհետացաւ . . .):

ԿՈՅՐԸ. - (խաղիստիկելով) Զաւա՛կս, ս՛վ աչքիս բիրբ,
ս՛ւր ես, ս՛ւր ես:

ՊԱՌՆԱՊԱ. - (ծիծաղելով) (Կոյրը կը ճչայ, ձգենք
թող ճչայ):

ԿՈՅՐԸ. - (յամբօրէն եւ ափը տարածելով կը դառնայ
կը նստի աստիճաններուն վրայ) Զարհուրելի խաւար:

ՊԱՌՆԱՊԱ. - (դիտելով զանի մտախոճ)։ (Նոյն իսկ այն ուրուականը որ ձեռքը կը տարածէ, պիտի կարենայ նպատակա դիւրացնել ... Եթէ մայրը ձեռքս է ...:

ԿՈՅՐԸ. - (եռանդագին դարձնելով ողջմեները իր վարդարանին) ՈՎՎՈՅԱ քեզ Մարիամ . . .

ՊԱՌՆԱՊԱ. - (միտու մտածկոտ) Աղջկան սիրամը շղթայակապ ըրած եմ...

ԿՈՅՐԸ. - ՈՎՎՈՅԱ քեզ Մարիամ . . .

ՊԱՌՆԱՊԱ. - ... անողորբելի հանգոյցով: Մայրական սիրոյն հրէշտակը օգնէ ինձի, և ճիւղոյնտան իմն է: Յանձն Գժոխոց):

Չ Ո Ր Ր Ո Ր Գ Տ Ե Ս Ի Լ

ՊԱՌՆԱՊԱ, ԿՈՅՐԸ, ԻՋԷԲՈՅ, ԾՈՒԱՆԷ, ՊԱՐ: Յետոյ յից սիկարեաններ. ՃՈՐԳՈՆՏԱ, ԷՆՅՈ, տէչի ոչ ԼԱՒՐԱ, ԱԼՎԻՋԷ: Ժողովորդը կը բերէ յաղբակաւ ՆԱՒԱՐՇԱԻԻՆ ՅԱԼՊՈՂԸ, որ բարձր բռնած է կանայ Պալիուշը, (մրցանակին գրոջակը): — Կիներ, Նաշավարներ, Տղաքներ ծաղիկներով եւ դրասանգներով. ԾՈՒԱՆԷ տխուր մեկնուի:

ՆԱԻԱՐԱՆԻ ԳՈՐԾԱԻՈՐԲ. - Քաջակորով բազուկ:

ԲԱՌՆԱԲԵՄՆԲ. - Լուսակն քաւթար:

ՆԱԻԱՐԱՆԻ ԳՈՐԾԱԻՈՐԲ. - Երկաթէ թի:

ԿԻՆԵՐ. - Կորովի սիրտ:

ԱՄԷՆՔԸ. - Փառք, կանաչ պալիուշը շահողին:

ԿԻՆԵՐ. - (Ծռանիկն նայելով) Անարգանք կորսնցնողին:

ԱՄԷՆՔԸ. - Զուարթ նաւարշաւ, զուարթ փողոցներէ՛ ուսերնուս վրայ՝ տանինք մենք յաղթողը նաւար-

շաւին, երգով ու ծաղկով: Աւերը կը զօշոտէ, ալիքները կը ցրուէ: Փառք յաղթողին, ծաղր կորսնցնողին: (գրեթէ ամենքը դէպ ի Սկայից Սանդուխը կը խոռոչն ուր կը դնեն յաղբոյղը):

ՊԱՌՆԱՊԱ. - (որ սրդէն բաշակած ատեն ի վեր դիտած է Ծռանիկ, կը կեցնէ զայն)։ (Այս փնտաած մարդս: Չեմ խաբուիր)։ Տէր Ծուանէ, շարագուշակ դէմք մը ունիս. իրաւքնէ կարծել կու տաս որ նաւարշաւին յաղթած չես:

ԾՈՒԱՆԷ. - Գրողը տանի քեզ:
ՊԱՌՆԱՊԱ. - Եւ եթէ բուն պատճառն ըսեմ ձախողութիւն:

ԾՈՒԱՆԷ. - Գիտեմ. նախ առաջակողմը ծանր է ու զնասուած է:

ՊԱՌՆԱՊԱ. - Մուրս ի վրայ:

ԾՈՒԱՆԷ. - Եւ ի՞նչ ուրեմն:

ՊԱՌՆԱՊԱ. - (խորհրդաւոր կերպով)։ Մտեցի՛ր. — Տըստօ՛շ: (ցած ձայնով) Նաւակը հմայել տուի՛ր:

ԾՈՒԱՆԷ. - (սարսափած) Սէրը Աստուածածին:

ՊԱՌՆԱՊԱ. - Գլխուդ վրայ եղեանաւոր կախարչանք մը կայ: Նայէ այն կայրին ...):

ՊԱՐ (Սկայից սանդուխին իրով):

ՆԱԻԱՐԱՆԻ ԳՈՐԾԱԻՈՐԲ. - Նարտեր ու թուղթեր. կայմեր ու արշաւներ:

ԲԱՌՆԱԲԵՄՆԲ. - Նարտ խողանք մեր քաակներուն վրայ:

ԱՄԷՆՔԸ. - Յեղեղուկ բախար փորձէնք մըցնելով. նարտ խողանք: (մեկ քանի հոգի զատերը դուրս կը հանեն, շատերը աստիճաններուն վրայ կը նստին, եւ նարտի խաղ մը կը պատրաստեն):

ՊԱՌՆԱՊԱ. - (շարունակելով եւ միշտ Ծռանիկն

Կոյրին վրայ սեռեռել տարով) (Տեսայ որ այս առտու-
նաւակեղ վրայ կախարդական նշան մը կը նեւեթր
գլեթական նշան մը:

ԾՈՒԱՆԵՆԷ - Սոսկո՛ւմ:
ՊԱՌՆԱՊԱՍ - Նաւակե՛ր քեզի դագաղ պիտի ըլլայ
ուշադրութիւն գիր, եղբայր):

ՆԱԻԱՐԱՆԻ ԳՈՐԾԱԻՈՐԻ - Վե՛ց:
ՊԱՌՆԱՊԱՍ - Հինգ:

ՆԱԻԱՐԱՆԻ ԳՈՐԾԱԻՈՐԻ - Երեք:
ԱՄԷՆՔԻԸ - Յարուարիւն:

ԿՈՅՐԸ - (աղօթելով) Աւտարակ փղոսկրեայ
... Վարդ Խորհրդական ...

ՊԱՌՆԱՊԱՍ - (Ծոռանեիկն) Տեսայ որ երեք անգամ
սարափելի խօսքեր կը ժայթքեր թիւերուդ վրայ. ահա-
ւոր նոյնքներ:

ԾՈՒԱՆԵՆԷ և ԻԶԷԲՈՅ - (Իղերուն պիտի շարժի դեպ
ի Պառնասկո եւ նետաքրքրութեամբ մտիկ պիտի ընէ)

Մե՛ծդ Աստուած:

ՊԱՌՆԱՊԱՍ - Նաւակե՛ր դագաղ պիտի ըլլայ: Ո՛չ
գիր, եղբայր ...

ՆԱԻԱՐԱՆԻ ԳՈՐԾԱԻՈՐԻ - Եթէ:

ՊԱՌՆԱՊԱՍ - Ութ:

ՆԱԻԱՐԱՆԻ ԳՈՐԾԱԻՈՐԻ - Երեք:

ԱՄԷՆՔԻԸ - Յարուարիւն:

ԿՈՅՐԸ - (Խնայեա վերեւ) Աւտարակ Գարեան

... Մայր սքանչելի ...

ՊԱՌՆԱՊԱՍ - (Խնայեա վերեւ) Իր որջը՝ Խրճիթ մըն
է հոն վարը ճիւտքքային մէջ. այն գարշելի շարը միշտ
զուլին է, և կոյր է ... Ահնակադիճները պարսպ են
- բայց սակայն (և ո՞վ կը հաւատայ) Կոյրը մեզի կը նայի
- Կոյրը մեզ կը տեսնէ:

ԶՈՐՍ ՆԱԻԱՎԱՐՆԵՐ - (որոնք պիտի գան սեռեռել
խոշմբին վրայ) Մեզ կը տեսնէ:

ԻԶԷԲՈՅ - Ո՛վ սոսկու՛ն:

ԵՐԵՔԻ ՆԱԻԱՐԱՆԻ ԳՈՐԾԱԻՈՐԻ - (Խրեկն որ
խոշմբին վրայ սեռեցած) Ի՛նչ կայ:

ԾՈՒԱՆԵՆԷ - Ո՛հ, վնուկը:

ԶՈՐՍ ԲԱՌՆԱԲԵԱՆՔԻ - Ի՛նչ կայ. Ի՛նչ կը մըմոսս...:

ՊԱՌՆԱՊԱՍ, ԾՈՒԱՆԵՆԷ, ԻԶԷԲՈՅ - Կոյրը մեզի կը
նայի:

(խոշմբը երթալով կ'աճի):

ՊԱՐ - Օ՛ն, սպանները զանիկա:

ԻԶԷԲՈՅ - Հայա, խրախոյս ...

ԾՈՒԱՆԵՆԷ - (Կոյրին վրայ կը յարձակի, յետոյ ետ
կը թաղուի): Կը վախնամ ...

ՊԱՌՆԱՊԱՍ - Նայեցէք, կրնայ աչքիւն զձեզ:

ՊԱՐ - Հերետիկոսուհին խարճիկը:

ԾՈՒԱՆԵՆԷ - Իրաւցընէ, որչափ անոր կը նայիմ, այն-
քան ճառագայթները կը փայլատակեն:

ՊԱՌՆԱՊԱՍ - (ժիծաղելով) Կոյրը շար աչք ունի:

ՊԱՐ - Ա՛հ, Ա՛հ, Ի՛նչ զուարճալի խօսքեր:

ԾՈՒԱՆԵՆԷ - (Իղերոյիկն՝ որ կամաց կամաց մտեցած
պիտի ըլլայ Կոյրին, որ միշտ վարդարան կը դարձնէ)
Ի՛նչ կը մըմոսայ:

ԻԶԷԲՈՅ - Կ'աղօթէ:

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ ՊԱՐԻՆ - Օ՛ն, կախարդին վրայ:

ԵՐԿՐՈՐԻ ՄԱՍ ՊԱՐԻՆ - Օ՛ն, վնուկն վրայ:

ՊԱՌՆԱՊԱՍ - (Օրը արդէն կը մթնէ. տարափներն
արդէն կը հաւաքուին: Ա՛հ, ա՛հ. մարդկային հօտեր:
Նետեցի բարս, արդ կը փախչիմ փուղումէն):

ԿՈՅՐԸ - (մերթապալուած ժողովուրդին եւ թաղեր-
տուած տեսարանին մէջուղը) Օգնութիւն:

ՊԱՐ. - Մանրագործ:

ԿՈՅՐԸ. - Ա՛հ, ո՞վ կը քաշէ զիս. կոյր եմ:

ԿԻՆԵՐ. - Տեսնենք ի՞նչպէս անուրը վիզը սիւնին

վրայ պիտի ելլէ:

ՄԱՐԳԵՐ. - Գեպ ի կապարապատ բանտերը:

ԿՈՅՐԸ. - Օգնութիւն, օգնութիւն:

ԿԻՆԵՐ. - Գեպ ի Մարբաս զբանցքը:

ՄԱՐԳԵՐ. - Գեպ ի բանտերը:

ԿԻՆԵՐ. - Թեոզորոսի և Մարկոսի միջեւ:

ՊԱՌՆԱՊԱ. - (սիկարեաններուն առանձին). Սեկա-
րեաններ, բանտ տարէք:

ՄԱՐԳԵՐ. - Ի իտարոյհ:

ԿԻՆԵՐ. - Ի փայտակոյս:

ԱՄԷՆՔԸ. - (ծաղրելով) Ա՛հ, ա՛հ:

ԿՈՅՐԸ. - Սո՛ւրբ կոյս:

ԿԻՆԵՐ. - Վկայուհի:

ԱՄԷՆՔԸ. - Վկայուհի:

ՊԱՌՆԱՊԱ. - (Զոհոս ձեռքս է, ձեռքս երկու բախ-
տեր կան):

ԱՄԷՆՔԸ. - Ի մահ վհուկը:

ՃԻՈԳՈՆՏԱ. - (ներս մտնելով եւ՝ նետուելով) Մո՛ջր
իմ:

ԷՆՅՈ. - (դաղմատացի նաշավարի զգեստով, սաս-
տիկ բարկուչքեամբ ամբողջ ձեղքելով). Մարդասպան-
ներ. մարդասպաններ. յարգեցէք այն պատկանելի մա-
ղերը. թէ ոչ՝ սուրս կը մերկացնեմ: Արեւէն զբիւրած
հիւանդի մը դէմ շատ վեհանձն է ձեր կռիւը: Ամօթ,
թեւաւոր առիւծին՝ վատերու զարմ մըն ալ աւելցաւ:

ՊԱՐ. - Ժողովուրդին կամքը Աստուծոյ կամքն է.
ոչ. կախարդ կինը արժանի չէ ներումի:

ԿՈՅՐԸ. - Ո՛հ, դժոխքը վրաս կը փռէ:

ՃԻՈԳՈՆՏԱ. - Ու որ կորզէ պիտի զիս մայրենի
զրկէն:

ԿՈՅՐԸ. - Դ՛ուսար . . .

ՊԱՐ. - Ի մահ:

ԷՆՅՈ. - (քափով մը խորտակելու կ'ըլլայ կոյրիև
չղբաները, բայց կ'արգիլուի ժողովուրդէն) Այն շղթան
կը շարշարէ զանեկա: Թող քակուի:

ՊԱՐ. - Կուզենք դատաստան ընել: Թող մեզնի:

ԷՆՅՈ. - (վազելով դէպ ի արտաքին մտադր կատա-
ղորեն՝ կ'ելլէ դուրս) Օ՛ն, ճովու եղբայրներ, դէպ ի
կոխ:

ՊԱՐ. - Ի կախաղան:

(նոյն ատեն սանդուղիին գլուխը պիտի երեսն Ալվիզի
ու Լաչրա, որունք ներկայ եղած պիտի ըլլան աղմուկիև):

ԼԱԽԻՍ. - (Սանդուղիին բարձունքէն, իջնելով: Չգես-
տիև քղանցքը կը վերցնեն երկու մանկրաշիկներ: Սէր քա-
շիէ դիմակ մ'ունեն երեսը) Դ՛նորհ:

Ճ Ի Ն Գ Ե Ր Ո Ր Գ Տ Ե Ս Ի Լ

ԿՈՅՐԸ, ՃԻՈԳՈՆՏԱ, ԱԼՎԻԶԷ, ԼԱԽԻՍ, ՊԱՌՆԱՊԱ,
ՊԱՐ յետոյ էՆՅՈ

ԱԼՎԻԶԷ. - (խրոխտ եւ շուրջ) Ապտամբուցութիւն . . .
Ի՞նչ բան է, խառնիճաղանձը արդ իրեն կը սեփականէ
հոս գրասկան որմերուն մէջ պատմունձանին և տապա-
րներուն իրաւունքները: (ամբոխին մէջ յարգանքի շար-
ժում մը) Խօսէ, ո՞վ զերուհի, ինչո՞ւ համար կրած կե-
ցած էս հոտ այդ խաժամուժին միջեւ:

ՊԱՐ. - Կախարդ կին մըն է:

ՃԻՈԳՈՆՏԱ. - Մայրս է:

ԼԱԻՐԱՍ. - (Կոյրը գուշիւր կը վերցնէ) Կ՛ոյր է, տէր իմ. ազատէ՛:

ԱԼՎԻԶԷ. - (ցոշրտ կերպով Պառնասպային) Պառնասպա, յանցաւոր է ատի՛:

ՊԱՌՆԱՊԱՍ. - (չստ ցած Ալվիզիէի սկսանքին) Գեղա-տուուածեան՛:

ՃԻՌԳՈՆՏԱՍ. - (Պառնասպային) Լսեցի . . . սո՛ւտ կը խօսիս:

ԱԼՎԻԶԷ. - Գատաստանի՛ ենթարկուի՛:

ՃԻՌԳՈՆՏԱՍ. - (Ալվիզիէի ոտքերուն առջեւ կը նետուի). Գթուածի՛ւն . . . մտիկ ըրէք խօսքերուս . . . կը խորտակեմ արգ սառսյցը որ զիս կը քարացնէր . . . և թող հոսի սրտին կոհակը . . . Ան իմ խարտեաչ մանկութեանս հրեշտակն եղաւ . . . Միշտ ժպտեցայ արդ կու լամ: Զիս կը կոչեն . . . Ճիւղոցուտա՛: Կ'սպրիւք երգելով, ևս՝ ուզողին՝ իմ զուարթ երգերս, և ան կ'երգէ Աստուծոյ իր զուարթ երգերը . . .

ԷՆՅՈՒ. - (որ արդիւն բաշակակ տեսնէ ի վեր դարձած սիտի ըլլոյց դադմատացի նաշալարներու հետ) Փըրկենք անմղղը՛:

ԼԱԻՐԱՍ. - (Էնցոն նմարելով) (Ի՞նչ դէմք):

ՃԻՌԳՈՆՏԱՍ. - (եղիւով եւ Էնցոն բռնելով) Ո՛հ, ո՛չ կեցի՛ր: Այն հզօրը պիտի փրկէ զանիկա՛:

ՊԱՌՆԱՊԱՍ. - (Լաշրան դիտելով, յետոյ Էնցոն) (Ի՞նչպէս սեւեռուն կը նայի անոր):

ԼԱԻՐԱՍ. - (Ալվիզիէ՛ն առանձին) «(Ներէ, ս՛վ տէր իմ, եթէ շէս վշտանար, որ դիմակը վերցնեմ երեսէս):

ԱԼՎԻԶԷ. - «Ո՛չ, տիկին, և ոչ արեւուն աչքը պէտք է որ քեզի նայի):

1. Ճիւղոցուտա, զուարթ ըսել է: Ծ. Թ.

ՃԻՌԳՈՆՏԱՍ. - (Ալվիզիէին) Կեանքը քու խօսքերէրէր է որ կը սպասեմ՛:

ՊԱՌՆԱՊԱՍ. - (Ալվիզիէին ցած) (Վհուկ մըն է, իր ժանտ լուսթիւնն արդէն կը վկայէ):

ԼԱԻՐԱՍ. - Վարդարան՝ մ'ունի ան: Ո՛չ, դժուարը այն բարեպաշտուհիին հետ չէ՛:

ԷՆՅՈՒ. - (Ի՞նչ ձայն):

ՊԱՌՆԱՊԱՍ. - Մեռնի՛:

ԼԱԻՐԱՍ. - (Ալվիզիէ՛ն աղերսաւոր կերպով) Փրկէ զանիկա՛:

ԱԼՎԻԶԷ. - Թող փրկուի՛:

ՊԱՌՆԱՊԱՍ. - (Մոլորցքը, կատաղութիւն):

ՃԻՌԳՈՆՏԱՍ. - Խնդուածի՛ւն:

ԿՈՅՐԸ. - (ազատուած Լաշրային ձեռքով՝ որ զինքը սիկարեաններէն կը հեռացնէ) Կեոջ կամ հրեշտակի ձայնը շղթաներս քակեց. խաւարս՝ կը գողնայ ինձմէ այն սրբուհիին դէմքը, բայց թող շրաժնուի ինձմէ առանց բարեպաշտիկ նուէրի մը. (կը հսկէ վարդարանը գօտիէն) քեզի՛ աղօթքներու ծրար այս վարդարանը քեզի կ'ընծայեմ, ընդունէ՛, քեզի բախտ պիտի բերէ. թող հակէ զխուզ վերեւ իմ օրհնութիւնս:

ԱԼՎԻԶԷ. - (Պառնասպային փոշրով մինչդեռ կոյրը կ'երգէ) (Պառնասպա՛:

ՊԱՌՆԱՊԱՍ. - Տէր իմ՛:

ԱԼՎԻԶԷ. - Այսօր աղէկ որս ըրի՛ր:

ՊԱՌՆԱՊԱՍ. - Ասիւծի մը հետքին վրայ կը քալեմ՛):

ԼԱԻՐԱՍ. և ԷՆՅՈՒ. - Ամենակարողն Աստուած լսէ՛ բարեպաշտ խնդրուածքերն:

ՃԻՌԳՈՆՏԱՍ. - Ո՛վ մայր իմ, հաւատարիմ հրեշտակ մը քեզ կը պահպանէ՛:

ՊԱՌՆԱՊԱՍ. - Երկինքն զգալի կերպով կը պաշտպանէ պառաւը՛:

(Լաշրա կոյրիկն կը մտնեանց ու վարդարանը կ'առնէ . կոյրը ձեռքերը կը տարածէ իբրև օրհնէրու համար զանի , Լաշրա ծոռնկի գալուս կ'ըլլայ , Արվիգէ կը տեսնէ եւ կը բռնէ Լաշրայի ձեռքը՝ ստիպելով որ ոտքի ելի) :

ԱԼՎԻԶԻ. - (Լաշրայի) Ի՞նչ կ'ընես , կը ցնորիս : (քսակ մը նետելով ձիոգոնտայի) Գեղեցիկ երգչուհի , այս ոսկին քեզի :

ՃԻՌԳՈՒՏԱ. - (կ'առնէ եւ կը ծռի) Ծնորհակալութիւն ձեզի , Տէր : (Լաշրայի) Անունդ ըսէ ինձի՛ որ պէս զի յեղեմ աղօթքներուս մէջ , ո՛վ անձանօթ փերկչուհի :

ԼԱՒՐԱ. - Լաւրա :

ԷՆՅՈ. - (շմուրսով) (Ա՞ն է) :

ԱԼՎԻԶԻ. - (ընկղմած Լաշրայի) Դարձէ՛ տաճար երթանք :

ՃԻՌԳՈՒՏԱ. - Մայր : — Պաշտելի էնցո՛ր , ո՛հ , օրբան կը սիրեմ զքեզ :

(Առեկը տաճարը կ'ողողոյնէ , նախ Արվիգէ եւ Լաշրա , յետոյ երկու մանկաշիկները , ապա ամբողջ Պարը , եւ ձիոգոնտա մօրն ու Էնցոյի միջեւ : Եկեղեցոյ դռնը հասնելոյն կանգ կ'առնէ Էնցո , եւ ետեւ կը մնայ իր մտածուածներուն խորը սուգում : Պառնապա պիշ պի՛տ սևոր կը նայի : Տեսարանը կը պարպոյն) :

Վ Է Յ Ե Ր Ո Ր Գ Տ Ե Ս Ի Լ

ԷՆՅՈ եւ ՊԱՌՆԱՊԱ

ՊԱՌՆԱՊԱ. - (Էնցոյի մտնելով) Էնցո կրիմալտայ , իշխան Սանդաֆիորի , ի՞նչ կը մտածես :

ԷՆՅՈ. - (Յայտնում եմ) :

ՊԱՌՆԱՊԱ. - Ի՞նչ մոգական թմբութիւն զգայաբանքներուդ վրայ կը յարձակի : Արվիգէ Պատյէրոյի Լաւրա տիկնոջ վրայ կը մտածես :

ԷՆՅՈ. - (ցնցումով) Ո՞վ էս :

ՊԱՌՆԱՊԱ. - Ամեն բան գիտեմ . և քու մտածումիդ խորը կը թափանցեմ : Ճէնովա Տնար . . .

ԷՆՅՈ. - Իշխան չեմ , նաւ մը կը վարեմ ալիքներուն վրայ , դաղմատացի եմ . Էնցո ձիորտան . . .

ՊԱՌՆԱՊԱ. - Ամենուն՝ բայց ոչ ինձի համար : Վե՛նետիկ տարագրեց զքեզ , բայց զօրաւոր փափաք մը դարձեալ հոս քաշեց զքեզ մահը աչք առնելով : Օր մը կ'սյս մը սիրեցիր - հոն էրջանիկ Տովուդ վրայ , ուրիշի մը հարսնէքի զո՛հ՝ ճակատագիրը կը դատապարտէր զայն :

ԷՆՅՈ. - Հաւատարմութիւն երգուընցայ ձիոգոնտային :

ՊԱՌՆԱՊԱ. - (մտնելով) Թափառու երգչուհին կը սիրես քրոջ պէս , և Լաւրան սիրահարի պէս : Արդէն յուսահատեր էիր այն դէմքը երկրի վրայ տեսնելէ , և ձիոգոնտայի սէրը ընդունեցար զթութեան համար , և այդ գիմակին տակ հրեշտակդ քեզի երեւցաւ . . . քեզ ճանչցաւ . . .

ԷՆՅՈ. - (Ո՛հ ցնում թիւն) :

ՊԱՌՆԱՊԱ. - Սերը դիմակներէն կը թափանցէ կ'անցնի : Իր հարսին վրայ կը հսկէ՝ նախանձաբեկ սրտով տխուր խուզարկուն . ոսկեղէն բանտին մէջ՝ էս միայն կը մտնեմ , և յաճախ արցունքներու մէջ բռնեցի զինքը , և լռիկ իր տիրազին ակնարկը օգնութիւն կը հայցէր երկնքէն : Պատյէր այս գիշերը - դքսական օթեւանին մէջ պիտի հսկէ մեծ ժողովին հետ : Լաւրան նաւակդ պիտի ըլլայ :

Ճիոգոնտա

ԷՆՅՈՒ. - Աստուած ողորմած:

ՊԱՌՆԱՊԱ. - Օգնութեան կը հասնիմ սիրելի տագնապներուն:

ԷՆՅՈՒ. - (Ո՛վ այս հոգւոյն աղաղակը, որ ուռած սրտէն կը պոսթիկայ: Երկնային սիրելիս հրեշտակը գտայ): Բայց վերջապէս ո՛վ ես դուն, աղետաւոր բարեբարս:

ՊԱՌՆԱՊԱ. - Կ'ատեմ զքեզ: (կը բանայ վերայ-կռն ու բաճկոնը եւ կը ցուցնէ բաճկոնակին վրայ արծաթե սա գրեթէ Տ. Ժ). Տասանց Ժողովին զօրաւոր դեռն եմ: Կարգա՛:

ԷՆՅՈՒ. - Վաստութիւն:

ՊԱՌՆԱՊԱ. - Կրնայի քեզ տանջանքի ենթարկել շքրի: Ճիտգոնտան կը սիրեմ, ան զիս կ'ատէ . . . Երգունընցայ ջախջախել անոր սիրտը. Էնցոյին մահը քի: էր, ուղեցի որ մատնիչ ըլլաս:

ԷՆՅՈՒ. - «Ո՛վ կատաղի՛ սատանայ, շղախուած ու պիղծ՛ արեւնով ու լեզիով, քու յիմար բարկութեամբդ դուն զիս երկինքը պարսեցիր: (Մե՛ծդ Աստուած, ազատէ զայն վշախ սարսափելի դատապարտութենէն, և պաշտելի Լաւրաս նորէն ինձի դարձուր):

ՊԱՌՆԱՊԱ. - Գնա՛, վազէ փախարիդ. պարզէ առագաստներդ ծովուն վրայ. բոլոր յաղթանակս աչքերուդ մէջ կը փայլի: Ուրե՛նն:

ԷՆՅՈՒ. - Մութ գեշերով ցոկանաւիս վրայ Լաւրային կը սպասեմ:

ՊԱՌՆԱՊԱ. - (ժռելով ու հեղեկելով) Բարի յաջողութիւն:

ԷՆՅՈՒ. - (տեսարանին ծայրը) Եւ դուն անիծեալ ըլլաս: (կ'ելէ):

ԵՐԹՆԵՐՈՐԳ ՏԵՍԻԼ

ՊԱՌՆԱՊԱ, յետոյ ԻՋԷԲՈՅ. յետոյ վայրկեան մը

ՃԻՈԳՈՆՏԱՆ ու ԿՈՅՐԸ.

ՊԱՌՆԱՊԱ. - Կ'անիծե՛ս. լաւ . . . սէրը կը կուրցընէ զքեզ: Ի զլուխ հանենք եղեռնաթիւր գործը, Ճիտգոնտային կուռքը կործանուի . . . ջնջուի բոլորովին . . . (խորը կ'երբայ, դռն մը կը բանայ բանտերոտն քով) Իզէբոյ:

ԻՋԷԲՈՅ. - (դռնը կ'ընկնուի) Տէր Պառնասպա . . .

ՊԱՌՆԱՊԱ. - Գպի՛ր, մինչեւ մահդ հոգիդ ու մորթիդ ինձի ծախեցիր. (եստարակին քով կը տանի զայն) Ես ձեռքն եմ և դու գրիչը: Գրէ՛: (բելադրելով) Քատաքանուքեան գաղտնի ԳԼԽՈՅՈՅ (Իզէբոյ կը գրէ: Երոյն ստեղծ տաճարին դռնը կ'երեւան Ճիտգոնտան ու Կոյրը):

ՃԻՈԳՈՆՏԱՆ. - (Պահուրա՛ւ, Պառնասպան է): (մոյր՛ քաշելով զայն, ու կեցած կը դիտէ կամարակային ետեւէն):

ՊԱՌՆԱՊԱ. - Էի՛նդ անաւազար Էնցոյից ցեալ:

ՃԻՈԳՈՆՏԱՆ. - (Ո՛հ, երկինք):

ՊԱՌՆԱՊԱ. - Այս գիշեր՛ դուրմատացի ցոկանաւով պիտի փախի ծովուն վրայէն:

ՃԻՈԳՈՆՏԱՆ. - Ա՛հ . . . (յուսանատօրէն, ու աներկ-չոյր կ'ըլլայ եկեղեցւոյն մէջ):

ՊԱՌՆԱՊԱ. - Աւելի վարը. Առի՛ծից բերանը: չոս, գի՛ր, լու՛հ, գնա՛. (կ'տանէ քոչորը, Իզէբոյ դռնը կ'ընկէ):

ՈՒԹԵՐՈՐԳՆԵՍԻԼ

ՊԱՌՆԱՊԱ առանձին.

(Ծրարը մեռքը տեսարանը դիտելով):

Ո՛հ յիշատակարան. արքունիք դրսական ու խորը դժու-
խոց: Խաւարչախն հրեշ. վառք այս ու ապագայ դարե-
րուն: Կը կանգնես երկու տանջանքներուն միջեւ արիւն-
առշա պորփիւրը: Վու հիմդ քանտերը, կատարդ՝
յապարները. ճակտիդ վրան թռիչքը վայրի աղանի-
ններուն, մարմանն ու ոսկին: Կը փոխանակես դուն ու-
րախուժիւնն ու սարսափը ծածուկ կերպով. հոն ժողո-
վուրդ մը կը ցնծայ, հոս ժողովուրդ մը կը մեռնի: Հոն
Տոժը, անմռունչ կմախք մը՝ խոյր ի գլուխ, իր վրան
Մեծ Ժողովը, աղետաւոր Տէրութիւնը. ամենէն զօրա-
ւոր Տէրութեան վրայ թագաւոր մը. լրտեսը:

Ո՛վ յիշատակարան. բաց ծածուկ խորշդ, (առիշտի՛ն
բերանին մտ) փեռեկէ բաց խաւարչուտ որկորդ, եթէ
նոյն խկ արիւնը գայ ու խեղդէ գայն: Ես ականջն եմ
և դուն բերանը. խօսէ՛. (ծրարը առիշտի՛ն բերանը կը
նկատէ եւ դուրս կ'ելի):

ԻՆՆԵՐՈՐԳՆԵՍԻԼ

Գաշիր կը մտնէ ԴԻՄԱԿԱԻՐ մը. ետեւէն ժողովուրդ-
դը երգելով եւ սարելով: Յետոյ ԲԱՌՆԱԲԵԱՆ մը,
ՃԻՈԳՈՒՏԱՆ ու ԿՈՅՐԸ.

ՊԱՐ ու ԿԱՔԱԽ

Կեցցե կեցցե Տոժն, Հանրապետութիւնն,
Հըրախաղութիւնն ու բարեկենդան.
Սպանդարամետին խաղերն ու կյալուտն.
Օ՛հ, ցընծուն ամբոխ ժողովրդական,
Օ՛ն, կաքաւեցէք, ծն պար բունեցէք.
Մազերն արեւուն, շարերը հովուն
Հանեցէք աղմուկ սատանաներու
Ձեռքի ափերով՝ ոտքի կոճերով.
Դըքսական գաւիթը թող որոտայ
Յիմար Բակըսոյն հոս զբխուն վըրայ:

(զանգակի քանի մը գանչեր կը լսուին).

ՆԵՐՔԻՆ ՁԱՅՆԵՐ. — (եկեղեցիէն). ՀՐԵՆԱՍԿԻ
ՏԵԱՌԱ ... (կաքաշը կը դադրի):

ԲԱՌՆԱԲԵԱՆ ՄՐ. — (բանակով վարագոյնը՝ որ մայր
եկեղեցոյն դռնը կը ծածկէ) Արեւը կը մտնէ: Գետնա-
տարած՝ լսեցէք սուրբ իրիկուան երգը: (ամենքը կը
ձեռնարկեն դէպ ի խորը դարձած):

(Հիւզումնաւ եւ կոյրը ձեռնարկած ամբոխը կը կտրեն
կ'անցնին միևյդեւ կը տեւէ աղօթքը):

ՃԻՈԳՈՒՏԱՆ. — (դեղեչկուտ քայլով, յամբօրէն, կոյրիկ
կարքնած) Մասնուեցայ ... Եղևւկ ... կը մեռնիմ ...

կողս կը գեղեւի . . . մայր իմ . . . նեցուկ եղիր ինձի:
Ո՛վ Աստուած . . . Սերո, եղեանաւոր պարգեւ. ժա-
ռանգութիւն վշտերու. այս է իմ ճատակագիրս. կամ
Մահ կամ Սէր:

ԿՈՅՐԸ. — Ըսէ ինձի սօր է սիրտդ. ձեռքը քեզի ա-
ռաջնորդ . . . թող որ իմ սրտիս վրայ գնեմ. եկու՛ր
երկու վիշտը՝ մէկ ընենք:

ՃԻՈԳՈՒՏԱ. — (առնելով Կոյրին ձեռքը ու տանելով
իր սրտին վրայ) Ո՛հ, այո՛, ձեռքդ սրտիս վրայ: Լսէ
ու հասկըցիր, մայր իմ, վիշտս: (կը նետուի Կոյրին
բազուկներուն մեջ):

ՆԵՐՔԻՆ ԶԱՅՆԵՐ. — Հրեւտաց Տեառն . . .

ԱՄԲՈՒԲ. — (ծերայիր) Փառք տիրոջ, և խաղաղու-
թիւն ի մարդիկ:

(Վարագոյրը կիջնէ յամբողջ):

ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՐԱՐՈՒՄՑ

Վարդարամը:

Գիշեր. — Յսկանաւ մը՝ քովնտի տեսնուած. — Գեպ
ի սուգեւ՝ Ֆրեզինայի բերունն մեք անբնակ կողի մը ա-
մայի ափունքը: Խո՛րը՝ երկինքը տեղ տեղ աստղազարդ,
եւ ըծակը. աջ կողմը շուսիկը կը մտնէ ամպի մը ետեւ:
Գեպ ի սուգեւ փոքրիկ խորան մը կուսին՝ վառուած կար-
միր կանքեղով մը: — ՀԵԿԱՏԷ, գռկանաւիկն անունը,
գրուած է առաջակողմին վրայ: Վանի մը շայտերներ
կամուռքին վրայ:

Վարագոյրը բացուելուն քանի մը Նաշավարներ նստած
են նաւուն տախտակամածին վրայ, ուրիշներ ոտքի վրայ՝
խրարու քով խռնուած. առեկը ձեռքերնին մէյմէկ ձայ-
նատար փող ունին. խռմը մը մանչեր կը մագցցեն կայ-
մերուն վրայ, կամ նստած են, եւ կամ կախուած անոնց
պարաններէն, եւ կ'երգեն նաշատիներու երգ մը:

ԱՌԱՋԻՆ ՏԵՍԻԼ

ՆԱԻԱՎԱՐՆԵՐՈՒՆ ԵՐԳԸ .

ԱՌԱՋԻՆ ՆԱԻԱՎԱՐՆԵՐ

(աջ կողմը՝ կամուռքիև վրայ, երգելով ձայնատար փողի մեջ)

Հա՛, Հէ՛, Հա՛, Հէ՛
Ղեկն հաստատէ :

ԵՐԿՐՈՐԳԻ ՆԱԻԱՎԱՐՆԵՐ

(ձախ կողմը՝ ձայնատար փողով)
Հաստատէ :Հա՛, Հէ՛, Հա՛, Հէ՛
Առագաստը պարզէ :

ԱՌԱՋԻՆ ՆԱԻԱՎԱՐՆԵՐ

Պարզէ .
Նաւաստին ո՛ւր է :

ԱՌԱՋԻՆ և ԵՐԿՐՈՐԳԻ ՆԱԻԱՎԱՐՆԵՐ

Հա՛, Հէ՛, Հա՛, Հէ՛

ՄԱՆՁԵՐ

(քերպիայտիև վրայ)

Գազաթն ենք մենք հոս
Առագաստին վրայ ,
Չըւանէ թըրթռուն
Սանդուխներուն վրայ :Տեսէք թէ կ'նչպէս
Կը ցատկեն թեթեւ
Մանչերը . ճովուն
Ըսկիւռներն ենք մենք :

ՆԱԻԱՎԱՐՆԵՐ

(տախտակամածիև տակ, ցոկանաշուէ կմախքիև մեջ)

Սմենէն խոր յատակն ենք
Յոկանաւին ու խորշին .
Ուր բուռն հովին կը մարի՛
Շուռնն ու թեւը կը կտարի :
Սմենէն խոր յատակն ենք
Յոկանաւին ու խորշին :

ԱՌԱՋԻՆ ՆԱԻԱՎԱՐՆԵՐ

Հա՛, Հօ՛, Հա՛, Հօ՛,
Առագաստները ձախ կողմն :

ԵՐԿՐՈՐԳԻ ՆԱԻԱՎԱՐՆԵՐ

Պարզէ
Հա՛, Հօ՛, Հա՛, Հօ՛
Թիւերը ձախ կողմն :

ԱՌԱՋԻՆ ՆԱԻԱՎԱՐՆԵՐ

Պարզէ
Երկներն որոտայ
Հա՛, Հօ՛, Հա՛, Հօ՛ :

ՄԱՆՁԵՐ

(բերախաչտիւն վրայ)

Մենք փոթորկին
 Շանթերուն միջեւ,
 Մենք ամպերուն
 Մէջ կը մըխենք մեր գլուխներ.
 Իբր անտառի
 Մը ճառերուն վրայ,
 Կրնանք ճօճուն
 Պարաններէն մագլել մենք:
 Մենք ծովուն
 Բակիւտներն ենք:

ՆԱՒԱՎԱՐՆԵՐ

(կանոսբիւն տակ)

Նաւուն գըլխուն, խելքին ներքեւ
 Բընակարան մըն է խաղաղ,
 Հոս կը պարպեն դառն բաժակը
 Հեղուկին որ կը խաբէ
 Ժամը՝ գըլխուն, խելքին ներքեւ:

ՄԱՆՁԵՐ

(բերախաչտիւն վրայ)

Ծովուն որ կը մըքնչէ
 Երկընքին որ կ'որոտայ
 Յոյն հովին դէպ Արեւելք
 Հիւսիսին՝ դէպ Արեւմուտք
 Մըրըրկին ու փոթորկին
 Չայտաուր կըրնանք ըլլալ:
 Ծովուն մենք
 Բակիւտներն ենք:

ՉԱՅՆ ՄՐ ՄԻՍՅՆ

(ճերսէն)

Ո՛վ ձընկնորս, օն խայծն ընկըղմէ,
 Աւեակն ըլլայ քեզ մըտերիմ.
 Չըքնաղ իրկուն և յաջող որս
 Քեզ կ'աւետեն երկինք ու ծով:

ԵՐԿՐՈՐԳՆԵՍԻԼ

ՊԱՐ, ՊԱՌՆԱՊԱ, ԻԶԷԲՈՅ

(Պառնասպա՝ մկորտի զգեստով՝ ցաւց մը մեռչը)

ՆԱՒԱՍՏԻՆ. — Ո՛վ կայ հոն:
 ՊԱՌՆԱՊԱ. — Երբ կ'ըսէ արդէն ձեզի: Չկնորս մը
 որ մակընթացութեան կը սպասէ: Նաւակս հոն վարը
 ցամաքին վրան է: Վաղը եղանակաց պահք է. և ծով
 կը պահուի, (Բախտիս)՝ վտիտ սեղանը՝ կը պարար-
 տացնէ ձկնորսը:

ՆԱՒԱՎԱՐՆԵՐ. — (խեղալով) Հա՛, Հա՛:

ՊԱՌՆԱՊԱ. — (Իրեքոյիւն) Աղատեցանք: Խնդացին:
 Նաւավար ու մանչ՝ ութսուն մըն են: Երեք տասնեակ
 թի ունին և ոչ աւելի. երկու թնդանթ՝ փոքրիկ ըւ-
 րանով: Գնա արդ, բոլոր մնացած ուժովդ, ու տնօրինէ
 դէտերը հոն՝ ուր թուփերն աւելի խիտ են: Ես հոս
 կը մնամ իմ գործս կատարելու: Գնա՛, Աստուած հետդ):
 (Իրեքոյ դուրս կ'ելլէ):

ՊԱՌՆԱՊԱ. — Ո՛վ ձընկնորս, օն, խայծը սուղէ —
 Աւեակն ըլլայ քեզ մըտերիմ, — զըւարթ իրկուն և յա-
 շող որս — կ'աւետեն քեզ երկինք ու ծով: Գընա՛ թըրի

անդորրը երգ - Գիւսլ է կապոյտը անսահման. Յուշկա-
պարիկ մը այս գիշեր պիտի խնայ ուռկանին մէջ:

ՊԱՐ. - (ծիծաղելով) Հա՛, Հա՛, Հա՛, Հա՛
Յուշկապարիկ մը այս գիշեր
Պիտի խնայ ուռկանին մէջ:

ՊԱՌՆԱՊԱ. - (խնդրեալ) (Լրտեսէ շանթաթափ կո-
րովարիւր ակնարկներովդ, ու աղջամուղջին մէջ թուէ՛
մեռելներդ: Այո՛, խաւարչուտ ու ամայի այս կղզիէն
արդ պիտի բախող իթթի: Զգոյշ ու դէտ: Յրուէ
կասկածն յանկարծահաս. ժպտէ՛ ու հսկէ, երգէ ու լըր-
տեսէ):

(Ընդհանրապէս սկսելով երգը):

Զըկնորս, է հոմն աջողակ:

Փորձէ ծովը, ս՛վ ձըկնորս:

Հոն, լոռին մէջ ու արծաթին

կայտուն թեւեր սաթ ու ոսկի:

Կը շողջողայ Աստղիկը ջինջ

Երկընքի մը հեշտութեանց մէջ:

Յուշկապարիկ մը պաղպաղուն

Պիտի խնայ ուռկանին մէջ:

ՊԱՐ

(Կը կրկնէ ծիծաղելով)

Հա, Հա, Հա, Հա

Յուշկապարիկ մը շողջողուն

Ուռկանին մէջ պիտի խնայ:

(Էնցոյն մտնելուն՝ Պառնասոս կ'ըլլէ)

ԵՐՐՈՐԳ ՏԵՍԻԼ

ԷՆՅՈ, ՆԱԻԱՎԱՐՆԵՐ ԵՅ ՄԱՆՁԵՐ, պարանայտը,

առագաստայտը, նառատիկ:

ԷՆՅՈ. - (Կ'ըլլէ ծածկոցիկ տակէն ջան մը ձեռքը,
գոռարթորեկ յառաջելով). Փնփնք նաւավարաց երգե-
լուն: Այս գիշեր խարխիւր կը վերցնենք:

ՆԱԻԱՎԱՐՆԵՐ. - Կեցցէ մեր իշխանն ու նաւա-
պետը:

ԷՆՅՈ. - (Երկիւրը գնկելով). Հիսիսային Արեւե-
լեան հով կը փչէ, մեզի նպաստաւոր է ... (սպրանա-
պետիկ) դուն, պարանայտ, խարխիւր մալուխը ժող-
վէ յատակին վրայ: Դո՛ւ. առագաստայտ, պարզէ՛
ցոկանաւին կտուցին վրայ դաղմատացի նշանը՝ որ զմեզ
պաշտպանեց շատ դառն արկածներու մէջ, և մեծ կայ-
մին վրայ լապտերը տնկէ: (Մանկերուն). պատրաստ
եղիք մեկ ակնարկիս չուանը փրցնելու: — « Առտուան
ժամուն ալ պիտի չտեսնենք այս ամայի աւազուտը:
Նաւուղիդ, ընթացքը դէպ է Պաղեստին է:

(Երկուսն ալ կ'ըլլան իրար դէմ դնելով իրար դէմ):

ԷՆՅՈ. - (ամենուէն) Եւ արդ ի՞նչ հանգչեցէք: Ես
միայն ուշ կը դնեմ կամուրջին վրայ թշնամի տորմիլ-
ներուն: (աստղերուն կը նայի) Ուշ է:

ԹԻԱՎԱՐՆԵՐԸ. - Բարի պահպանութիւն:

ԷՆՅՈ. - Բարի գիշեր:

(Երկուսն ալ կ'ըլլան կամուրջի տակ):

ՉՈՐՐՈՐԳՆԵՍԻԼ

ԷՆՅՈՒ. — (առանձին դեպ ի ծովը նայելով) : Երկինք ու ծով — երկնային շարժը կը փողփողէ սուրբ սեղանի մը պէս : Երկնքէն է որ պիտի գայ հրեշտակս : Տո՛վէն է որ պիտի գայ հրեշտակս : Հոս իրեն կը սպասեմ, սիրոյ հովն այսօր հրաշունչ կը փչէ . . . :

Երկինք և ծով. — չ'երեւար ոչ գետին և ոչ լեռ. հորիզոնն ալիքը կը համբուրէ, ալիքն հորիզոնը կը համբուրէ : Հոս շուքին մէջ ուր կ'ընկողմանիմ ես սրտի հեւքով, եկուր, ով կին, եկուր թովիչ կեանքին համբոյրին :

(ծովուռն վրայ սեւեռուն)

Ա՛հ, ո՛վ կայ հոն. մտածումի ուրուական մը արդեօր, նաւակ մըն է ան : կը լսեմ արդէն թիւերուն ճողփիւնը, սուրհայտով դէպ ի ինձի կու գայ . . .

ՊԱՌՆԱՊԱՅԻ ԶԱՅՆԸ. — (ցոկսահայտի կտիկ) Կաւայեա, նաւին եղե՛րբը :

ԷՆՅՈՒ. — (Պատեհասարայի ժայնիկն ուղղորդեամբ) Առա՛ջ . . . (Աստուած իմ, օգնէ՛ դեռ ուրախութեան լրումին) :
«(Կառնէ յառն մը եւ կը նետէ գայն Պատեհասարայի)
Հոս չուանը . . . պի՛նդ բռնէ . . . կայտէ . . . ձեռքերդ . . . բայլ մըն ալ . . . չկնաս, եկուր, եկուր : . . .

ՀԻՆԳԵՐՈՐԳՆԵՍԻԼ

ԷՆՅՈՒ, ԼԱԻՐԱ

ԼԱԻՐԱ. — (Էնցոյի գիրկը) Էնցո՛ :

ԷՆՅՈՒ. — Լաւրբ : Սէր, սէր :

ՊԱՌՆԱՊԱՅԻ ԶԱՅՆԸ. — (ձախողակի, նեռանալով) Բարի յազարուրի՛ն :

ԼԱԻՐԱ. — Ո՛հ, ձախողակ ձայնը. փախչինք, փախչինք :

ԷՆՅՈՒ. — Բայց ան էր որ գրեց ազատեց . . .

ԼԱԻՐԱ. — Բայց գոնային ծիծաղով մը կը ծիծաղէր :

ԷՆՅՈՒ. — Ինքն է որ արքայութիւնը բացաւ մեզի : Գէ՛հ, մի՛ խռովեր այս ժամուս ամբիժ արքունութիւնները տարապարտ երկիւղներով . սիրոյ վրայ միայն խօսէ հետս, երկինքն է որ, ո՛վ սիրուհի, կը բանաս գուն ինձի :

ԼԱԻՐԱ. — Ո՛հ, համբոյրե՛ղ քաղցր կախարդանքին մէջ, արցունքը երկնային ուրախութիւն մը կը դառնայ, մարդկային ստանջանքին Աստուած չի ներեր, եթէ ներէ՛ սեր չէ :

ԷՆՅՈՒ. — Բայց ըսէ ինձի, հրեշտակ իմ, ինչպէս ճանչցար դու զիս :

ԼԱԻՐԱ. — Կաւայաբերին մէջ Էնցոն տեսայ :

ԷՆՅՈՒ. — Ես ալ քեզ ճանչցայ խօսքիդ առաջին ձայնէն . . .

ԼԱԻՐԱ. — Պաշտելի Էնցո. — բայց ժամանակը կը թռչի : Հա՛յա, շո՛ւա . . .

ԷՆՅՈՒ. Է՛հ, մի՛ դողար. ամայի անապատ կղզի մըն ենք, ծովու և երկնքի, երկնքի և ծովու մէջ : Հիմայ պիտի տեսնենք լուսնին մուտքը . . . Երբոր մտնէ, մութիւն խարխիւր կը վերցնենք. աչքերնիս դէպ ի երկնքը, համբոյրներ ձակատին վրայ և առագաստները հովին :

(ցած յառիկը անպիկն դուրս կ'ըլլի, իր սկառառակը կը ծածկուի նաւուռն կտուրը)

Հոն վարը հեռաւոր ամպերուն մէջ, հոն վարը հեռաւոր խաւարին մէջ է մեր ճամբուն նշանը : Ալիքնեւրուն, ստուերներուն, հովերուն վտտահացած, ժպտուն, փախտեան կը յանձնենք կեանքն ու բախոր :

Լուսինը կ'իջնէ կ'իջնէ ցօղաւոր քօղերով պսակուած,
ինչպէս հարս մը սեղանին առջեւ: Ու կը ծածկէ մա-
րած դէմքը ալիքներուն մէջ. — յամբօրէն լուսինը ծռիլ
իջաւ:

ԷՆՅՈ. — (անջատուելով) Եւ քու նաւավարդ արդ կը
պատրաստէ փախուստդ: — Ո՛վ սիրելի կին, դուն հոս
կեցիր: (կ'իջնէ կամուռի մասկ):

Վ Ե Յ Ե Ր Ո Ր Գ Տ Ե Ս Ի Լ
ԼԱԻՐԱ առանձին, յետոյ ՃԻՌԳՈՆՏԱ

ԼԱԻՐԱ. — Սերտս լեցուն է աղօթքներով: Այն լո՛ւ-
սը: Ա՛հ, Աստուածածին մը:

(Աստուածածնի պատկերին առջեւ կ'աղօթէ Կ'աղօթէ Եսանդագին.
միև,դեռ կ'աղօթէ, ճիգգունտս դիմակաւոր դռնս պիտի
էլլէ քառասոցէ մը եւ պիտի մօտենայ յամբօրէն):

Ա՛ստղ նաւավարին, Ս՛ւրբ Կոյս, պաշտպանէ դու
զիս այս գերագոյն ժամուս մէջ, կը տեսնես դուն թէ
սրպիսի ցանկութիւն և որպիսի հաւատք այդպիսի
յետին յանդգնութեան մղեցին զիս. քու քօղիդ տակ որ
գետնամածները կը հովանաւորէ, պատասպարէ զիս որ
կ'աղօթեմ ու կը դողամ. իջնէ՛ այս ետանդուն աղօթ-
քիս շնորհիւ՛ գլխուս վրայ, Կոյս ներդրութեան, օրհ-
նութիւն մը . . .

Ե Յ Ո Ւ Ն Ե Ր Ո Ր Գ Տ Ե Ս Ի Լ
ՃԻՌԳՈՆՏԱ եւ **ԼԱԻՐԱ**

ՃԻՌԳՈՆՏԱ. — Եւ նո՞ւր մը:
ԼԱԻՐԱ. — (զարմուռնս ղուր կը լըլըլ): Ա՛հ, ո՞վ ես:
ՃԻՌԳՈՆՏԱ. — Թէ ո՞վ եմ կը հարցնես: Ստուեր մըն
եմ որ քեզի կը սպասեմ: Անունս է Վրէժինդրութիւն:
Կը սիրեմ այն անձը՝ զոր դուն կը սիրես:

ԼԱԻՐԱ. — Երկէ՞ք:
ՃԻՌԳՈՆՏԱ. — (ճաշն առաւարդըր ակնարկելով)

Հո՛ն սպասեցի և յարմար առնըբ դտայ ինչպէս դա-
զանը որջին մէջ: Ա՛հ, գերմարդկային մոլուցքի հորձ-
քը երակներուս մէջ կը խուժէ: Կ'ուզե՛ս փախչիլ. սե-
րեդ կը հալի՛ս կը մաշի՛ս. կ'ուզե՛ս փախչիլ, զուարթ
մրցակից . . . Այո՛, առագաստակալն ու ղեկը պա-
տրաստ են, լաւ է, գնա, փախի՛ր:

ԼԱԻՐԱ. — (սարսափելի կերպով կանգնելով). Զար-
հուրելի մոլեգնութիւն:

ՃԻՌԳՈՆՏԱ. — Ա՛հ, կը սոսկացնես զիս. և կը
յանդգնե՛ս սիրով սիրել այն հերոսը:

ԼԱԻՐԱ. — Զայնարուր կ'ըլլամ սրտիդ, ո՛վ նախան-
ծորդ:

ՃԻՌԳՈՆՏԱ. — Կը հայցոյ՛ս:

ԼԱԻՐԱ. — Կը ստե՛ս: Կը սիրեմ ինչպէս շողունը
արարածին. ինչպէս օդը՝ որ շուռչը կը կենդանացնէ.
Ինչպէս երկնային և երանիկ երազը՝ որմէ եկաւ իմ
առաջին հառաչս:

ՃԻՌԳՈՆՏԱ. — Եւ ես կը սիրեմ՝ զանիկա ինչպէս
առիւծը կը սիրէ արիւնը, փոթորիկը՝ թռիչքը, կայ-
ծակը՝ կատարները, և աղկիտը՝ յորձանքները. և ար-
ծիւն՝ արեւը:

ԼԱԻՐԱ. — Իր քաղցր համբոյրին համար կ'արհա-
մարեմ տեղոյն մահուան սարսափը:

ՃԻՌԳՈՆՏԱ. — Իր քաղցր համբոյրին համար կը
սպաննեմ գքեզ: (ստը մը քաշելով) Աւելի զօրաւոր
եմ, աւելի զօրաւոր է իմ սերս: (Բռնելով զանիկա)
Բազուկս քեզ կը բռնէ՛. եկուր որ դէմքդ տեսնեմ. գե-
տին, գետին, այն լըյախ բով . . . կամ արտասուագին
հաճանքները . . . Արդ այլ եւս փախուստ չկայ. այս դա-

Ճիւղոցնտա

չգնը . . . բայց ոչ . . . աւելի եղե՞նաւոր կայծակի մը պիտի վիճակիս . այն սեւ նաւակին մէջ . . .

ԼԱԻՐԱՍ . - Ո՛վ երկինք :

ՃԻՌԳՈՐՆՍԱՍ . - Հոն է ամուսինդ :

ԼԱԻՐԱՍ . - Կորսուած եմ :

ՃԻՌԳՈՐՆՍԱՍ . - Մահը կը նաւէ լճակին վրայ : Ահա՛ այսուհետեւ ոչ աստուած մը և ոչ սրբարան մը կրնայ բեզ վրկել :

ԼԱԻՐԱՍ . - (Վարդարանը վերցնելով) Օգնէ՛ ինձի :

ՃԻՌԳՈՐՆՍԱՍ . - Ա՛հ , այն վարդարանը . ան բեզի հա՛մար օրհնութիւն և և պատասխան :

(զանկիս դեպ ի ափուէքը կը դաշէ)

ԼԱԻՐԱՍ . - Ի՞նչ կ'ընես :

ՃԻՌԳՈՐՆՍԱՍ . - Զբեզ կ'ազատեմ : Օ՞ն , մակոյկս :

(երկու նաւավարներ կ'երեւան նաւակով մը)

Փախի՛ր , . . . առ . . . այս դիմակը , ծածկուէ՛ :

(կը կոչէր դիմակը եւ Լաւրայի դեմքին վրայ կը դնէ) :

ԼԱԻՐԱՍ . - Բայց պիտի ըսես ինձի , ո՞վ ես :

ՃԻՌԳՈՐՆՍԱՍ . - Ճիւղոնտան եմ :

(Ճիւղոնտա կարծես բռնի Լաւրան նաւակը կը հրէ որ արագօրէն կը հեռանայ : Ճիւղոնտա վայրկեան մը անեւրեւոյր կ'ըլլայ ցլկանաշիկ ետեւը , Լաւրայի փախստեան վրայ սպանով ըլլալու համար) :

ՊԱՌՆԱՊԱՍ . - (ափէն , դիտելով Լաւրան տանող նաւակին շարժումները եւ երկարելով հեռանալ Այլիգէի կոնտոյան) Կըսէ՛ք : Փախաւ , տէր իմ , դեպ ի մեռած ջրանցքը հոն . . . ո՛ւժ թիբրուն . . . (կ'աներեւոյրանայ)

ՃԻՌԳՈՐՆՍԱՍ . - Ազատեցաւ : Ո՛վ մայր իմ , որքան սիրելի ես ինձի . . .

ՈՒԹԵՐՈՐԳՍԵՍԻԼ

. ՃԻՌԳՈՐՆՍԱ, ԷՆՅՈ

ԷՆՅՈ . - (կամուշրէն իջնելով) Լաւրա՛ , Լաւրա՛ , ո՞ւր ես :

ՃԻՌԳՈՐՆՍԱՍ . - (յառաջելով խրոխտաբար դեպ ի Էնցո) Լաւրան աներեւոյթ եղաւ :

ԷՆՅՈ . - Ճիւղոնտա՛ , ո՞վ երկինք , ի՞նչ եղաւ :

ՃԻՌԳՈՐՆՍԱՍ . - Ի զուր բու հառաչանքդ կը կանչէ զանկիս եղե՞նական համբոյրներու . . .

ԷՆՅՈ . - Կը ստես , կը ստես , ո՞վ անգութ :

ՃԻՌԳՈՐՆՍԱՍ . - Ո՛չ , ալ չի սիրեր զբեզ : (քաշելով զանկիս դեպ ի ափը) Կը տեսնես հոն , մեռած ջրանցքին մէջ մակոյկ մը՝ որ կը սուրհայ . կը փախչի ան . իր խղճի խայթը աւելի զօրաւոր հանդիսացաւ քան սերը . այս ափուէքը մահառիթ է անոր , վասն զի մահը հոս շուրջը կը դարանի . . . ան կը փախչի և ես հոս կը մնամ . . . մեզէ ո՞րը աւելի սիրած պիտի ըլլայ :

ԷՆՅՈ . - Լա՛է , աւա՛ղ , զբեզ տեսնելէս ի վեր , կասկածեցայ ասկիտա դարաններ . մի ըսեր ինձի թէ զիս սիրած ես , ատելութիւն միայն ունիս դու սրտիդ մէջ : Բայց իր բարբարոս ամուսնէն պիտի կրնամ ես հրեշտակս կորզել . . . Հոն է կեանքը (դեպ ի ափը նետուելով) :

ՃԻՌԳՈՐՆՍԱՍ . - Հոն մահն է :

ԷՆՅՈ . - Ի՞նչ կ'ըսես դուն :

ձիՈԳՈՒՏԱՍ. — Ծովուն նայէ: Մատնուած ես: Վառ-
չուէր մը, անգութ մը անունդ յայտնեց Մեծ Ժողո-
վին . . . աճապարէ, պարզէ առագաստներդ, դէռ եր-
կնքը կրնայ ազատել զքեզ:

ԷՆՅՈ. — Լո՛ւ. վատերուն խորհուրդը նախատինք
մըն է, ուր որ է մահ՛ը՝ աներկիւղ կը կենամ ես. ծա-
նօթ է ինձի բոմբիւնը խրոխտ նաւին. փախուստ կամ
անձնատուութիւն ինչ է՝ չեմ զիտեր:

(բեղաւորի ձարուած մը կը շտշտի: — Հեկատէի ևս-
չափարկերէն ունեք կամուրջիէն դուրս կ'ելլեն. ուրիշներ
տեսարանը կը խռովեն քախով, ունեք ձեռքերէն չանե-
րով):

ՆԱՍԱՎԱՐՆԵՐ. — Թխարկութեան, թխարկութեան.
կրցողը ազատի:

ԷՆՅՈ. — (ևսչափարկերուն մեկուն ձեռքէն չանք յափշը-
տակելով) Մինչև ուր ողջ եմ, ո՛չ. թշնամիին մոխիր
ու կրակ տանք: Հրդեհ:

(կրակ կոչ տայ Հեկատէին: Նաչը կ'սլլի):

ԱՄԷՆԻՔ. — Հրդեհ, պատերազմ, մահ, արիւնհե-
ղութիւն: Փախչի՛ք, փախչի՛ք, ալ յոյս չկայ:

ԷՆՅՈ. — (ևսչափարկերուն մահով ձեռքերով)

Ո՛վ Լաւրա, ջնաս բարով:

ձիՈԳՈՒՏԱՍ. — (Ափէն) Ու միշտ Լաւրա՛, ո՛հ, գոնէ
կարենայի հետդ մեռնիլ:

(ևսչափ կը խորատառտի: Վարդապետը կ'ըջնէ):

ԵՐՐՈՐԴ ԱՐԱՐՈՒԱՑ

Գա տ'Օրօ

Սեկեակ մը Գա տ'Օրօյի մէջ, իրիկուն, վառուած ճրագ:

ԱՌԱՋԻՆ ՏԵՍԻԼ

ԱԼՎԻՋԷ մտնելով սաստիկ յոգուած դիրքի մէջ.

Այ՛, պէտք է մեռնի ան: Գրե՞ անարգանքն անպա-
տիժ կերպով անունիս վրայ, ո՛չ. ով որ Պատոյէրը մատ-
նեց, չի կրնար գթութիւն յուսալ . . . Եթէ երէկ այս
ձեռքը զինքը չյօշոտեց եղեռնաւոր կղզիին մէջ, քա-
ւութիւնը նուազ սարսափելի պիտի չլուսայ: Երէկ սուր
մը պիտի պատուէր անոր ծոցը, այսօր . . . երկամ
չկայ . . . [Թոյն պիտի ըլլայ:

(սակնարկելով դեպ ի մերձակայ սրաները)

Հոն թող մըրկէ ու զատանցէ զուարթ խաժամուժը,
հոս թող շուայտանքը հոգեվարքի հանտիւնին հետ խառ-
նուի: Գեռ մի կարմրէք դուք, ազգատոհմիս ուրուա-
կաններ, մահը ամէն բանի վրէժը կ'առնէ. նաեւ մատ-
նուած սիրոյն: Հոն վենետիկեան պատրիկին լայն հրա-
ւէրքը կը կատարուի, հոս խարուած ամուսինը անձին
պատիւը կը կանգնէ: Սարսուցէք, ո՛վ կարաններ, ո՛վ
երգեր. գրու՛ման մըն է որ կը մեռնի:

ԵՐԿՐՈՐԳ՝ ՏԵՍԻԼ

ԼԱԻՐԱ, ԱԼՎԻԶԷ

ԼԱԻՐԱ. — (կը մտնէ պարահանդէսի ճոխ զգեստներով, մարգրիտներով ու գոճարներով) Հո՞ս կանչեցիք զիս:

ԱԼՎԻԶԷ. — (բռնաքրօս քաղցրօտքեամբ) Միայն թէ հաճէր . . .

ԼԱԻՐԱ. — Տէր իմ . . .

ԱԼՎԻԶԷ. — Նստեցէք (ընդարձակ սեղանի մը երկու կողմը կը նստին) Տիկին, զձեզ երբեք այսպէս գեղեցիկ չեստայ. բայց ձեր ժպիտը տկար է. ինչո՞ւ չէք խօսիր: Ըսէք. դժուար է ինձի փափուկ գաղտնիք մը պարզել, կամ պիտի հարկաւորի՞մ սեւ քող մը կորզել ինձմէ:

ԼԱԻՐԱ. — Ձեր անսովոր շեշտէն դառն հեզնութիւն մը կը ցայտէ, շրթունքը շնորհի շուրջը կը դառնայ, և անկէ զայտրթ կը ժայթքէ դուրս . . . ասիւն կողակիցդ իմ, դեռ չեմ հասկընար ձեր միտքը:

ԱԼՎԻԶԷ. — (գրգռուած) Եւ սակայն, Տիկին, դիմակը վար անելու ժամն հասած է:

(բախով ոտքի ելելով)

Հասած է ժամը — անպարկեշտ կին, քու առաջին հառաչդ՝ ուրիշի մը համար է . . .

ԼԱԻՐԱ. — Ուրիշի մը. ի՞նչ կ'ըսէք. ի՞նչ կը լսեմ:

(առանձին)

(Երկնք զարհուրելի կերպով կը ամբնես զիս):

ԱԼՎԻԶԷ. — Երեկ գրեթէ զքեզ մեղքի մէջ բռնեցի, սակայն կրցար ազատիլ ու փախչիլ . . . Ձեռքովս զքեզ ձերբակալեցի այսօր, ալ չե՞ս փախչիր, պէտք է որ մեռնիս . . .

(գետին կը ձգէ զայն ուժգնօրէն: Լաւրա ճիւղ մը կ'արժրկէ)

ԼԱԻՐԱ. — (Ալվիզէի ոտքը) Մեռնի՛լ, սարսփելի բան. ունենալ առջեւը երկինքը . . . ու իջնել ամայի գերեզմանի մը խաւարին մէջ: Լսէ՛. տաք արեան առու մը կը հոսի ծոցիս մէջ . . . ինչո՞ւ համար, եթէ կուլամ ու կ'ապրիմ, կ'ըսես ինձի, որ պէտք է մեռնիս: Մա՛հը անարգական պատիժ մ'ըն է նաեւ ամենամեծ յանցանքին:

ԱԼՎԻԶԷ. — Ի զուր կուլաս, Ի զուր կը յուսաս, Աստուած չի կրնար քեզի լսել. անոր վրայ մտածէ. պատրաստուէ մեռնելու. խոստովանահայր մը հոն քեզի կը սպասէ:

ԼԱԻՐԱ. — Վա՛յ ինձ, ո՞ր կը տանիս զիս:

ԱԼՎԻԶԷ. — (քովի սենեկին սրահակը վերցնելով եւ ցուցնելով քաշարանը: Պիտի տեսնուի կերակներուն լուսացայտը) Եկու՛ր. ասա՛ քու առաջատու:

ԼԱԻՐԱ. — (սարսփած) Ա՛հ, ահռելի բան:

ՆԵՐՔԻՆ ՅԱՅՂԵՐԳ

(ըձակին վրայ)

Գընա, թռի՛ր ցայգերդ.

Ձինջ օդին մէջէ,

Թռի՛ր երգ՝ դիւթուած

Աւելի վրայէ:

Վասեցէք քնքուշ

Երգերը թափառ,
Մեր վանկերը թին
Չափե ծովուն վրայ:

(Կը մտնե ձիոգոնտա եւ կը պանառտի խորը: Յայդ-
երգը վայրկեան մը կը դադարի):

Ա.Լ.Վ.ԻՋԷ. - (շիւ մը հանկերով) Ա՛ն այս թոյնը. և
արդէն որ յանդուգն խօսքերովդ ինձի զօրաւոր մէկը կը
թուլս, այն շրթունքներով որոնք համբոյրները ճճե-
ցին, ճճէ՛ մահը:

« Քու դատապարտութիւնդ քեզի կը յանձնեմ: Չըլ-
« լայ թէ չհամարժեանը տատամտող ձեռքդ կեցընէ .
« չըլլայ թէ դաշտնս խոցէ զքեզ և աղտեղէ թերափ-
« ները պիղծ արիւնտովդ »: Փրկութիւն չկայ, կը լսե՛ս
սա երգը. Ա.Ս. Իր վերջին վաճկիս չհասած՝ պետք
Է մեռնիս: (կ'ելլէ):

ՆԵՐՔԻՆ ՅԱՅԳԵՐԳ.

Կը մեղմէ զըւարթ
Երգը արձագանգն.
Ու ձայնը ժրպտուն
Կը դառնայ հառաչ:
Տարտամ՝ նըշարով
Կը ցայտէ լուսին
Իր ճաճանչն արծաթ
Լայն լըճակին վրայ
Որով կը ցուայ
Լուսացայտը ջինջ,
Համակրելի երգն
Աստուծմէ ստեղծուած:

ԵՐՐՈՐԿ ՏԵՍԻԼ

ԼԱԻՐԱ Եւ ՃԻՈԳՈՆՏԱ

ՃԻՈԳՈՆՏԱ. - (վազելով դէպ ի Լաւրա, կ'ստնէ քոյ-
նը Լաւրայի ձեռքէն եւ սնոր ոտիւն շիւ մը կոշ սայ)

Ինձի այն թոյնը. քեզի ան. խմէ:
ԼԱԻՐԱ. - ձիոգոնտա, հո՞ս:
ՃԻՈԳՈՆՏԱ. - Գուշակեցի վիճակդ, զինուեցայ
զքեզ ազատելու համար, հանդարտէ: Այնպիսի յատ-
կութիւն մը ունի այն թմբադեղը, որ մահուան քունը
կը կեղծէ ... Վայրկեանները տաքնապալեց են, կարճ
են ... խմէ ... գործին հոգը ինձի թող: — Արդ գնա՛:

Գընա՛, թողի՛ր ցայտերդ
Ջինջ օդին մէջէ,
Թըռի՛ր, երգ, դիւթուած
Ալեակին վրայէ:
Լըսեցէք քընքուշ
Երգերը թափառ,
Կը շափէ թին՝ մեր
Վանկեր ծովուն վրայ:

ԼԱԻՐԱ. - Կը վախցընես զիս:
ՃԻՈԳՈՆՏԱ. - Եթէ ան հոս դառնայ զքեզ կը
սպաննէ:

ԼԱԻՐԱ. - Վանն հոգեվարք:
ՃԻՈԳՈՆՏԱ. - Հոն վայրը մայրս կ'աղօթէ քեզի
համար աղօթարանին մէջ, հաւատարիմ երգիչներս մօտ
են ... լսէ:

ԼԱԻՐԱՒ : - Սոսկո՛ւմ : ահա երզը կը մեռնի :

Երզը բուն կեանքն է
կ'ապրի երազով,
Երազահրաւէր,
Երազածընունդ,
Անծանօթ հոգւոյ .
Մ'անկեղծ արձագանգն :
Իր նօթը յետին
Կորընչի յերկին :

ՃԻՌԳՈՒՆՏԱՒ : - Անոր հետ մեռի՛ր : Գատապարտու-
թիւնը ճանօթ է բեզի- Երգն էր վերսիսն սօքիսն
չ'սասած . . .

ԼԱԻՐԱՒ : - Տո՛ւր խտեցի . (Ճիւղոնտային մեռչիկն կ'առ-
նէ շիշը , յետոյ աներեւոյր կ'ըլլայ մահասնեկին վարա-
գոյններուն ետեքը) :

ՃԻՌԳՈՒՆՏԱՒ : - Շէշը ինձի . ո՛հ , մեծդ Աստուած :
(Արվիզիկն բոյնը բ'րայելի՛ շիշին մէջ կը սարսիկ , եւ
բոյնիկն սարսայ շիշը կը դնէ սեղանին վրայ : Դուքս կ'ել-
լի գաձաղիժօրէն) :

ՉՈՐՐՈՐԳ ՏԵՍԻԼ

ԱԼՎԻՋԷ առանձին , միևյոև գայգերգը իր վերջին
նօրերուն կը հասնի : Կը դիտէ սարսայ շիշը սեղանին վրայ :
ԱԼՎԻՋԷ : - Ամէն բան կատարուեցաւ . պարսպ է
շէշը :

(մահասնեկը կը մտնէ , վայրկեան մը հոն կը մնայ
եւ տեսարան կը դառնայ) :

Մ'աչը անոր վերեւ կը թռչի : Մ'աչը ոչինչն է և եր-
կեքն՝ հին առասպելն է :

(դուքս կ'ըլլի յամբօրէն)

ՀԻՆԳԵՐՈՐԳ ՏԵՍԻԼ

ՃԻՌԳՈՒՆՏԱՒ առանձին :

(Ճիւղոնտա Արվիզիկն ելած կողմին հակառակ կողմէն
կ'եկնէի : Չոյս կողմը կը նայի , կը վերցնէ սենեկին վա-
րագոյրը , եւ տեսելով որ մարդ չկայ , կը գոչէ) .

Ո՛վ մայր իմ , ալխաւոր կղզիկն մէջ սանձեցի բեզի
համար արիւնտուշտ փափաքն անարգ նախանձօրդիս :
Արդ աւելի սարսափելի է իմ զոհս . . . Ես կ'ազատեմ
զայն անոր համար որ զայն կը սիրէ : (խեղալեղ դուքս
կ'ըլլի)

ՎԵՑԵՐՈՐԳ ՏԵՍԻԼ

Ամենաշքեղ սրած մը մահասնեկին կից , սքանչելի կեր-
պով զարդարուած : Մեծ դուռ մը խորը դեպ ի մախ ,
աչակողմն ալ ճիշտ նման ուրիշ մը , բայց սա բորբորովին
փակ վարագոյրով մը : — Երբորդ դուռ մը պատին մէջ
դեպ ի մախ :

Կը մտնեն ԱՍՊԵՏՆԵՐ, ՏԻԿԻՆՆԵՐ, ԴԻՄԱԿԱՌՈՐՆԵՐ :
ԱԼՎԻԶԷ սնունց ընդառաջ պիտի երթայ, պիտի ընդունին
ևչ պիտի հրամարնէ որ մտնեն :

ԱԼՎԻԶԷ. - Բարե եկաք, տե՛սքք, Անդրէաս Սա-
կրեւոյ, Էրեցցո, Լորեւան, Վէնիէր: Ինչ կը տեսնեմ,
Իզէբայ Պարպարիկոյ, մեզի դարձած տժգոյն Չինաս-
տանէն. և սիրելի հօրեղբորորդիս Բարդէշիբացիոյ. ո՛հ,
ո՛րքան գեղեցիկ ասպետներ . . . գեղեցիկ տիկիններ:
Յառա՛ջ, յառա՛ջ, և դուք, աշխոյժ երգիչներ և գիմա-
կաւորներ, շուտ սկսեցէք պարերն ու երգերը:

ՊԱՐ. - Թող երգն հնչէ ի ֆա տ'Օրո՝ որ ոսկի սա-
ղարթներով առաքինութեան դափնին կը հիւսէ սիրոյ
մրտենիին:

ԱԼՎԻԶԷ. - Շնորհակալ եմ ձեր գովեստներուն
համար, մեծարոյ բարեկամներ: Աւելի չքնաղ ուրա-
խութեանց կը հրաւիրեմ գձեղ արդ: Ահա գիմակախուժը
մը գողարիկ կաքաւչուհիներու: — Ամէն մին զարդա-
րուած է գեղեցկութեան փայլակներով, և ամէնքը բու-
լորածեւ ժամերը կը ներկայացնեն: Սկսի կաքաւը:

ԿԱՔԱԻ ԺԱՄԵՐՈՒ

Ժամերը Աւտուան — Օրուան — Իրիկուան

— Գիշերուան

ԵՕԹՆԵՐՈՐԴ ՏԵՍԻԼ

ԿԱԽԸՐԹԱՅՆԵՐԸ, ՊԱՌՆԱՊԱ, ԿՈՅՐԸ, ԷՆՅՈ

ՊԱՌՆԱՊԱ. - (քաղցրելով Կոյրը, որ ի զուր կը ըս-
նայ ազատիկ իր կապերէն) Եկու՛ք:

ԿՈՅՐԸ. - Թո՛ղ զիս: Ո՛հ . . .

ՊԱՐ և ԱԼՎԻԶԷ. - Կ՛ջրը:

ՃԻՈԳՈՆՏԱ. - (վազելով) Ո՛վ մայր:

ԱԼՎԻԶԷ. - (Կոյրիկ) Հոս է՛նչ կ'ընես դուն . . .

ՊԱՌՆԱՊԱ. - Արդիւուած սենեակներու մէջ զիները
կախարդութեան մէջ բռնեցի:

ԿՈՅՐԸ. - Կ'աղօթէի մեռնողի համար:

ՊԱՐ. -- Ո՛ր մեռնողի համար. ի՛նչ կ'ընես դու:

(կը լսուին օրհասակակներու կոչակիկն յամբ գանձիւն-
ները)

Ի՛նչ մահահրաւէր ձայն:

ԷՆՅՈ. - (Պառնասպայիկ) Հոգեվաք մը, որո՞ն հա-
մար:

ՊԱՌՆԱՊԱ. - (ցած էնցոյիկ) Լաւբային համար:

ԷՆՅՈ. - Սոսկո՛ւմ. Ինձի է՛նչ կը մնայ եթէ այն
հրեշտակը մեռնի:

ԱԼՎԻԶԷ. - (յառաջելով զարհուրած ու յիտրած ամ-
բոյիկն մէջիկ) Եւ ի՛նչ. ժպտան անհետացաւ: Եթէ
զուարթ է Պատրիէր, ո՛վ իր հիւրերուն մէջ՝ իրաւունք
ունի արտմելու:

ԷՆՅՈՒ. - Ես՝ ուրիշներէն աւելի:

Ա.Լ.Վ.ԻԶԷ. - Դո՛ւն, բայց դուն ո՛վ ես:

ԷՆՅՈՒ. - (Դիմակը նետելով) Քու տարագրածդ եմ, Էնցս կրեմալտոյ, Իշխան Սանդաֆիորի: Օր մը դու իմ հայրենիքս ու սէրս գողցար . . . արդ ոճերդ է գլուխ կը հանես:

Ա.Մ.ԷՆՖԸ. - Յանդգնութիւն:

ԿՈՅՐԸ և ՃԻՈԳՈՆՏԱՍ. - Սոսկում:

Ա.Լ.Վ.ԻԶԷ. - Պառնապա, վատչուէր թշնամանողին վրէժխնդիր եղիր:

ՊԱՐ. - Եղեանաւոր արիւնածուծի մը ցուրտ թեւն անցաւ, և թաղմանական ջահի վոխեց ամէն լոյս: Գժեղակ շողիւն մը ճակատները լուսաւորեց, հանդէսին մէջ խնդութիւնն ալ չի կրնար թազաւորել:

ԷՆՅՈՒ. - (Ինքնիշխան) (Ով ասող սերոյս, - ո՛վ հաւատարիմ աստուածս, եթէ յսփշտակուեցար ինձմէ, զքեզ երկինքը կը գտնեմ):

ՃԻՈԳՈՆՏԱՍ. - (Ինքնիշխան) (Ո՛հ, անողորմ տանջանք. շխուած մարտիրոսութիւն. ո՛րքան կը սիրէ զանեկաւանոր համար մեռնելու եկեր է հոս):

ԿՈՅՐԸ. - (Պառնապային) Ով անգութ բանսարկու, - եթէ մէկը խողխողուեցաւ, կը ճանչնամ ձեռքը, մարդասպանը դուն ես:

ՊԱՌՆԱՊԱՍ. - (Կոյրիք) Երկինք վկայ, երեկ այն ամպաշտուհին զքեզ ազատեց, իսկ այսօր ձեռքես չես կրնար պրծիլ:

ԷՆՅՈՒ. - (Ինքնիշխան) (Ահա կը տեսնեմ զքեզ անշարժ և տագոյն ճերմակ բողի մէջ ծրարուած. մեռած ես դուն, դուն մեռած ես, անուշակ ու հաւատարիմ հրեշտակ: Թող վրաս ինչայ տապալը, բացուի թող մահահոտ վիշը, և տանջանքները զիս երկնային հարսանիքն առաջնորդեն):

ՃԻՈԳՈՆՏԱՍ. - (Կաթիլ կաթիլ կը վազէ արցունքը վշտին լուսթեանը մէջ. լո՛ց, ո՛վ ուռած բեր, մինչդեռ սիրտս կ'արիւնի):

ՊԱՌՆԱՊԱՍ. - (Ճիողոնտային) Տեղիք տուր վերջապէս, տես հոս իմ ձեռքիս մահապոյժ գործը. վախցիր ինձմէ. ծածուկ ողի մը զիս դեպ է շարը կը մղէ:

ՃԻՈԳՈՆՏԱՍ. - (մեղմօրէն՝ Պառնապային) Եթէ զանեկա ազատես ու ցամաք հանես հոն փրկէչ եկեղեցւոյն քով, քեզի կը յանձնեմ մարմինս, ո՛վ սարսափելի երգիչ:

ՊԱՌՆԱՊԱՍ. - (Ինչպիս վերջ՝ Ճիողոնտային) Յուսահատ պարգեւ մըն է սակեա, թէեւ ընդունի զայն երգիչդ: Կ'արհամարհեմ անգութ բախտը, միայն թէ զքեզ սրտիս վրայ ունենամ:

ԿՈՅՐԸ. - (Ճիողոնտային) Քու արցունքներդ, ո՛վ Ճիողոնտա, ինչո՞ւ չես թափեր սրտիս վրայ: Չկայ սէր մը որ չուրջդ թրթռայ հաւասար իմ սիրոյս:

Ա.Լ.Վ.ԻԶԷ. - (Խոժոռ կերպով Էնցոյին նայելով) Այս հանդէսի շողիւնին մէջ գալու չէիր, ո՛վ ասպետ. կը թուի թէ եղեանաւոր է քեզի համար Պատուէրի ուրախութիւնը: Բայց արդէն քու սարսափներու ստեղծութիւնը: Իսկ արդէն քու սարսափներու ստեղծութիւնը: Իսկ արդէն քու սարսափներու ստեղծութիւնը: Իսկ արդէն քու սարսափներու ստեղծութիւնը: Իսկ արդէն քու սարսափներու ստեղծութիւնը:

ՊԱՐ. - Տեսուր դէպքեր: Ահաեւ յանդգնութիւններ. զարհուրելի խնջոյք: Ինչպէս յանկարծաթափ կ'իջնէ բախտին հիւսը:

Ա.Լ.Վ.ԻԶԷ. - (տեսարանին մէջ յառաջելով, վեճառը կերպով) Արդ ամէնքնիդ ինձի նայեցէք: Կ'ինս անուանս յետին նախատինք բերաւ:

(Կերպայ դեպ ի մեռելիք սեկեակը եւ վարպետ) Կը վերցնէ: — Լաշրան կ'երեւայ ճերմակ հագուած, տարաւոր:

ծուած մահուան անկողինէն վրայ: Սենեակը շուսաշորուած է բազմաթիւ բաներով):

Նայեցէք. ես մեռցուցի:

ԷՆՅՈՒ. — (Կը նետուի, սուրբ շողացներով, բայց պահապաններէն կ'արգիւշուի):

Մարդասպան:

ՃԻՈԳՈՆՏԱ, ԿՈՅՐԸ. — Դժբախտութիւն:

ՊԱՐ. — Սոսկում, սոսկում:

(Ճիոգոնտա կը վազէ Էնցոյին՝ զոր պահապանները քաշկընտելու հետ եկ: Պառնասպա մեռնովը կը բռնէ կոյրը, եւ շփորոշքեկն օգոշտ քաղելով, դեպ ի ծածուկ դռն մը կը հրէ զանի: Աւիղիզ անշարժ կը մնայ մահասենեկին մօտ. Լաւրայի դիակը ցոշցներով: Հրաշիրեայները քստմեռումի, զայրուքի եւ գրոշքեան արտայայտութիւններ կ'ուճեկան: — Պատկեր. — կիջնէ վարագոյրը):

ՉՈՐՐՈՐԴ ԱՐԱՐՈՒԱԾ

ՈՐը — Ջրանցքը:

Պաշտի մը գաշիրը կործանած՝ ճիւտէքայ կղզոյն մէջ: Աջ անկեան մէջ դրան վարագոյր մը գետին ինկած, որուն ետեւը անկողին մը կայ: — Խորը ափռեկի դրանդի մը՝ որմէ պիտի տեսնուէ լճակը եւ Ս. Մարկոսի փորը Հրասպարակը՝ հանդիսասպեա շուսաշորուած: Աստուածածնի պատկեր մը եւ խայ մը պատեկ կախուած: — Ստոյ մը, բազմոց մը, ստոյին վրայ կակրեղ մը եւ լապտեր մը՝ վառուած, բոյնի շիջ մը: — Բազմոցին վրայ ճիոգոնտայի քստերական աշլ եւ աշլ զարդարանքները: — Տեսարանին աջակողմը երկայն ու միջին փողոց մը:

ԱՌԱՋԻՆ ՏԵՍԻԼ

ՃԻՌԳՈՒՆՏԱ միայն, բախճագին մխրճոռած իր մտա-
ծուսմներուն մէջ:

(ևոյն ատեն փողոցին խորեկն առաջ կու գան երկուս ճո-
գի՝ որոնք Լաւրան կը բերեն բազուկներնուն վրայ սեւ
վերարկուռի մը մէջ փարբաճ: Գոռուր կը զարմեն: Ճիւ-
գոնտա կը ցնցուի ու բանալուր կ'երթայ: Կը մտնեն):

ՃԻՌԳՈՒՆՏԱ. - Մէկը տեսա՞ւ զձեզ:
ԱՌԱՋԻՆ, ԵՐԳԻԶ. - Ոչ ոք:
ՃԻՌԳՈՒՆՏԱ. - Անկողնին վրայ գրէք:

(Ճիւղոնտա դեպ ի դրան վարագոյրը կ'երթայ: Լաւ-
րան անկողնին վրայ կը դրուի):

ԵՐԳԻԶ. - « Անձանթ ափունք մը ելանք՝ հանդի-
պուսնէրէ զերծ մնալու համար:
ՃԻՌԳՈՒՆՏԱ. - Լա՛ւ: Եւ ե՛րբ թաղուեցաւ:
ԵՐԳԻԶ. - Իրեկուսն:
ՃԻՌԳՈՒՆՏԱ. - Եւ ո՛րչափ ատեն պառկած մնաց:
ԵՐԳԻԶ. - Գրեթէ կէս ժամ:
ՃԻՌԳՈՒՆՏԱ. - Փորը լա՛յն էր:
ԵՐԳԻԶ. - Լայն:
ՃԻՌԳՈՒՆՏԱ. - Ընկերները այս իրեկուն պիտի դա՛ն:
ԵՐԳԻԶ. - Այո՛:
ՃԻՌԳՈՒՆՏԱ. - Ահա ոսկին զոր խոստացայ ձեզի:
ԵՐԳԻԶ. - Չէնք ուզեր ... բարեկամները կ'օգնեն
իրբեւ բարեկամ:

11

ՃԻՌԳՈՒՆՏԱ. - (շէտը փոխելով եւ աղերսելով) Ո՛հ
զթած սրտեր, այն սերոյն համար որ զձեզ ստեղծեց,
ուրիշ շնորհ մըն ալ կը խնդրեմ ձեզմէ: Անցեալ գի-
շեր անհետացաւ կոյր մայրս, յուսահատօրէն փնտռեցի
զինքը՝ բայց ի գուր: Ո՛հ, այցելեցէք փողոցներն ու
հրապարակները, և Աստուած սորվեցնէ ձեզի հետքե-
րը պառաւ իմ մօրկանս: Վաղը, եթէ գտնէք զանիկա,
կը սպասեմ Գանարէճիոյ: Քիչ ատենէն կը թողլբեմ
ձիւտէքքայի այս որջը:

ԵՐԳԻԶ. - Մեզի վստահացիր:

(Ճիւղոնտա կը սեղմե անոնց ձեռքերը. մտած տեղեր-
նեն դռնը կ'ելնեն):

ԵՐՐՈՐԳԻ ՏԵՍԻԼ

ՃԻՌԳՈՒՆՏԱ առանձին ստոյին դրով կը նայի դառու-
նին, կը դպի անոր, յետոյ կ'անեն թոյնին շիւր:

Անձնասպանութիւն ... այս զարհուրելի վայրկեան-
ներուն մէջ դուն միայն կը մնաս ինձի, դու միայն զիս
կը փորձես: Ճակատագրիս վերջին ձայնը, ուղեւորու-
թեանս վերջին խաչը: Ե՛, օր մը ժամբը կը թռչէին
վայելչօրէն. մայրս կորսնցուցի, կորսնցուցի սէրը, յաղ-
թեցի աղետաւոր նախանձաբեկ ջերմին. արդ սպառած
կը թաւալիմ աղջամուղջներու խորը... կը հասնիմ նապա-
տակին ... կը խնդրեմ երկնքէն գերեզմանին մէջ հան-
դիստ ննջել:
(ևորեն շիւր նայելով)

11

Ահա՛, Լաւրայի թոյնը, ուրիշ գոհի մը պահուած էր. ես պիտի խմեմ զայն: Երբոր ան (Էնցո) այս գիշեր հոս հասնի, ես պիտի շտաննեմ իրենց անհուն գրկախառնութիւնը, բայց ո՛վ անոնց փախուստը կը նախատեսէ. ո՛հ, ո՛չ:

(բոյնը ստոյլի վրայ կը նետէ)

Ոչ, փորձիչ, հեռու ինձմէ. քաջաբերէ, հոգի իմ, բու աստուածային կարողութիւններդ. Լաւրան հոն է ... հոն անկողնոյն վրայ ... ողջ ... մեռած ... չեմ գիտեր ... եթէ մեռած ըլլայ ... ես կ'ուզէի ազատել զանիկա, Աստուածս գիտէ. սակայն, եթէ մեռած է ... տարտամ նշոյլ մը սրտիս մէջ կը փայլակէ ... տեսնենք ... խրատոյս:

(Կ'ստեկ լայտերը, մտեկնալու կ'ըլլայ անկողնի ետ յետոյ կը գոջայ):

Ո՛չ, ո՛չ ... երբեք, երբեք, ո՛չ, այս ծածուկ տարակոյսը չփախչի ինձմէ. բայց եթէ կ'ապրի ան. լաւ ... Լաւրան ձեռքս է ... (դառնորեկ) առանձին ենք - Գիշեր է - Եւ ոչ ոք պիտի կարենայ գիտնալ ... խոր է լիճը ...

Հեռու-հեռու ԶԱՅՆ ՄԸ ԶՈՒՐԻՆՆԵՐ ՎՐԱՅ: - Է՛հ, կանտուլայէն ի՞նչ լուրեր կը բերես:

ՈՒՐԻՇ ԶԱՅՆ ՄԸ ԱԻՆԵԼԻ ՀԵՌԱՒՈՐ. - Որբ - Զրանցքին մէջ մեռելներ կան:

ՃԻՈԳՈՆՏԱ. - Սոսկո՛ւմ, Սոսկո՛ւմ, Սոսկո՛ւմ. ձախորդ ձայներ. հանդիսաւորապէս լուսաւորուած հեռուն պայծառափայլ կը շողայ Վինետիկ ... սրտիս մէջ կ'արթնանայ արդէն անագին մորեկս. մուկեքն. Ո՛վ սէր, սէր. Էնցո՛, գթութիւն ...

(բոյրորովի յառանգատ կը նետուի ստոյլի քով):

ԵՐՐՈՐԴ ՏԵՍԻԼ

Նոյն ատեն պիտի տեսնուի ԷՆՅՈ որ փողոցին կռ զայ, կը գտնէ կես գոց դռուը, կը մտնէ:

ԷՆՅՈ. - Ճիողո՞նտա՛:

ՃԻՈԳՈՆՏԱ. - Էնցո՛, դո՞ւն ես:

ԷՆՅՈ. - (տխարտքեալ) Բանտէն կորզեցիր զիս, ու կապերս քակեցիր. և հոս եմ զինուած ու ազատ: Ի՞նչ կ'ուզես ինձմէ:

ՃԻՈԳՈՆՏԱ. - (վրտմար եւ դառնակալի շերտով մը) Բեկմէ ի՞նչ կ'ուզեմ. վա՛յ ինձ, տալ քեզի արեւ, կեանք, անհուն ազատութիւն, ուրախութիւն և ապագայ, յափշտակիչ ժպիտ, յափշտակիչ հառաչ, սէր ... արքայութիւն ... (Մեծ դ Աստուած, մեռցո՛ւր զիս):

ԷՆՅՈ. - Կի՛ն, զառանցանքներովդ օրհասական մը կը ծաղրես դուն, ինձի համար սէրը ալ համեմ չունի, ո՛չ ալ աշխարհ՝ ճառագայթ: Մնաս բարով ...

ՃԻՈԳՈՆՏԱ. - Ի՞նչ կ'ընես:

ԷՆՅՈ. - Մի՛ հարցնիր:

ՃԻՈԳՈՆՏԱ. - (բռնելով զանի) Կեցի՛ր ... Մտի՛կ ըրէ:

ԷՆՅՈ. - (ազատուելով) Թո՛ղ տուր:

ՃԻՈԳՈՆՏԱ. - Անոր համար մեռնի՛լ կ'ուզես:

ԷՆՅՈ. - Այո՛. իր սուրբ գերեզմանին վրայ անգամ մըն ալ համբուրել չէք թաղուածը:

ՃԻՈԳՈՆՏԱ. - (ճաղրաճռքեալ մը). Լաւ, վազէ ուր. տիգ, տխուր և հաւատարիմ հերոս. Լաւրայի գերեզմանը պարագ է. ես յափշտակեցի զանիկա:

ԷՆՅՈՒ - Ո՛վ երկինք: (ճիւղով մը) Ո՛չ, կը ստենս, կը ստենս ...

ՃԻՈԳՈՒՆՏԱՍ. - (սրտեկ կախուշած խայր ակնարկելով) Կ'երդնում, կ'երդնում այն խաչին վրայ:

ԷՆՅՈՒ - Ո՛չ. պիղծ շրթունքեդ դառն հայնոյանք մը կը ժայթքեցնես: Ըսէ թէ սուտ խօսեցար:

ՃԻՈԳՈՒՆՏԱՍ. - (խորխորանօր, յետոյ աղերասգիկ) Ճշմարիտը ըսի. օն, սանձէ մոլեկնութիւնդ ...

ԷՆՅՈՒ - Ո՛վ կատաղի բորենի, որ գերեզմանատունը կը կրկտես, ո՛վ անխճեալ Էւմենեայ, նախանձորդ մահուան, ըսէ քնճի ո՛ր պահեցիր իմ դալկահար այտերով հրեշտակս: Խօսէ. թէ ոչ եղեռնաւոր այս ժամուս հարկ է որ մենիս դուն ... տես, ահա կը փայլատակէ արդէն շանթը դաշունիս ... (դարչներ նստելով եւ բռնելով ճիւղոնս):

ՃԻՈԳՈՒՆՏԱՍ. - (Ո՛չ ուրախութիւն, կը սպաննէ զեա):

ԷՆՅՈՒ - Քու գաղտնիքիդ խորքը պիտի գիտնամ. խօսէ:

ՃԻՈԳՈՒՆՏԱՍ. - Ո՛չ:

ԷՆՅՈՒ - Խօսէ:

ՃԻՈԳՈՒՆՏԱՍ. - Ո՛չ:

ԷՆՅՈՒ - Արդ ... վատշուէր ... մեռիր: (զարնելոչ կ'ընայ):

ՉՈՐՐՈՐԴ ՏԵՍԻԼ

ԼԱԻՐԱ, ՃԻՈԳՈՒՆՏԱ, ԷՆՅՈՒ

ԼԱԻՐԱ. - (Եղած տեղեկ) Էնցո՛:
ԷՆՅՈՒ - Ո՛վ կայ հոն:
ՃԻՈԳՈՒՆՏԱՍ. - (զարնուշած) Աստուած իմ:
ԼԱԻՐԱ. - (երեւելով) Էնցո՛, սէրս, սո՛հ, սիրտս կը կենդանանայ. կը շնչեմ արդ ...

(Էնցո, սնչարժ, երագուն):
Էնցո, եկու՛ր ... դուն ես, եկու՛ր ... ողջ եմ:

ԷՆՅՈՒ - (նետուշելով, Լաւրան գրկելով) Լաւրա, երկինք. չեմ ցնորիր: Ո՛չ, Լաւրա, Լաւրա:

ՃԻՈԳՈՒՆՏԱՍ. - (գլուխը վերարկուելով մէջը խորելով) (Ո՛վ խաւար, ծածկէ՛ զանոնք):

ԼԱԻՐԱ. - (ճիւղոնսայիկ նայելով) Ո՛չ, այն ստուերը Աւլիզէն է ... փախիր ...

ԷՆՅՈՒ - Ո՛չ, սարսափդ ցրուէ:
ԼԱԻՐԱ. - (մտնելով կը ձանկնայ ճիւղոնսան՝ որ քաջուշած պիտի ընայ):

Դո՛ւն ես. ան վրկեց իմ կեանքս:
ԷՆՅՈՒ - Սըբուհի՛ օրիորդ: Թող որ սոքերուդ առ-

ջեւը կ'ընամ:
(Լաւրա եւ Էնցո ծուր կը դնեն ճիւղոնսայի սուրէշ-

- պատկեր):

ՀՆՈՒՍԻՈՐ ՁԱՅՆԵՐ

Գընա՛, թռի՛ր ցայգերդ
 Զինջ օգին մէջէ,
 Թըռի՛ր, երգ, գիւթուած
 Ալեակին վրայէ:
 Լըսեցէք գողտրիկ
 Երգերը թափառ,
 Կը չափէ թի՛ն՝ մեր
 Վանկեր ծովուն վրայ
 Կեանքը երգն իսկ է,
 Կ'ապրի երազով,
 Երազայորդոր,
 Երազածընունդ,
 Անծանօթ հոգւոյ
 Մ' հաւատարիմ գանգն,
 Եւ նօթն իր վերջին
 Կորուի յերկին:

ՃԻՈԳՈՐՏԱՍ. - (ամենաքաղցր հանդարտոչքեամբ) Կը յիշեն այս երգը, ո՛վ Լաւրա: Քու բախտիդ երգն է ան: Ան կու գայ դէպ ի մեզ: Ուշադրութեամբ լսեցէք, եղբայրներս, այս թիւաբանոչները զձեզ այս գիշեր ապահով տեղ պիտի տանին: Փախստեան համար ամէն բան զգուշութեամբ նախատեսցի: « Բարձրացուցէք ձեր ճակատները, որ տեսնեմ ժպիտը զոր ես ստեղծեցի ձեզի: Ո՛չ, ալ մի վախնաք ճիւղոնտան տրամեցնելէ ... սիրեցէք զիրար ... համակերպուած է սիրտս. ոչ որ է հոս յանցաւոր, գիտեմ որ սէրը ճակատագիր մըն է:

ԷՆՅՈՒ և ԼԱԻՐԱ. - (սաստիկ յոչոչած) Ո՛հ, օրհնեա՛լ կին:

ՃԻՈԳՈՐՏԱՍ. - (միշտ փոշրկոտոչքեամբ) Բաւական է, ժամանակը կը թռչի. նաւակը ձեզի կը մօտենայ... ընկերներս դեռ արշալոյսը չճագած զձեզ Գրէ Բորգիի ափը պիտի հանեն ... « Եւ հազիւ ցամաք հասած պիտի հարցնէք երկու թեթեւ նծոյգներ »:

Դէպ ի Ազուիլէա պիտի ուզդէք թռիչքնիդ, և անկէ քիչ հետո իլլիբրիոյ արեւը ազատ համարձակ պիտի ճաճանչէ ձեր երեսին վրայ:

(Լաւրային):

« Դու վեհերոտ ճամբան հանդարտեցնելու համար պիտի պատմես քու արկածդ: Երթաք բարով ... ահա նաւակը ... վերարկուս քեզ ծածկէ »:

(Կը տեսնուի երգիչներուն նաւակը որ ափուէքը կու գայ: Ճիւղոնտան կը հսկէ վերարկուս կեանկեկ եւ Լաւրան կը ծածկէ. յետոյ Լաւրային վիզը վարդարանը կը տեսնէ). Ի՞նչ կը տեսնեմ հոն: Վարդարանը. ո՛հ մեծդ Աստուած: Խոր մարգարեութիւնը սապէս կըսէր. Քեզի կու այս վարդարանը՝ որ աղօթքները կը հաշարէ, քեզի կու տամ գայն, ա՛ն, քեզի բախտ պիտի բերէ ... ամէն այս վերջին համբոյսը զոր լացը կ'ոտոգէ ըլլայ ձեր ճակտին վրայ, շրթունքիս հէք համբոյրն է այն: Երբեմն ձեր յիշողական մտածումներուն մէջ յիշեցէք ճիւղոնտան: Սիրեցէք մեկզմէկ ... գուարթ ապրեցէք ... Երթաք բարով:

ԷՆՅՈՒ և ԼԱԻՐԱ. - Քու ձեռքերուդ վրան բոլոր հոգիներս արցունքի կը փոխուի: Ո՛չ, երբեք այս արցունքներուն վրան մոռացո՞նք պիտի չիջնէ: Պիտի յիշենք սուրբ պատարագին զո՛հը: Զքեզ օրհնեն հրեշտակները: Մնաս բարով ... ճիւղոնտա

(վերջին բառին, Լաշարս եւ Էնցո արդէն դրաճ պիտի ըլլան մեկ ոտքերէն ճաշակին մէջ: — Պատկեր. — Կը մեկնին. — Գաղար):

Հ Ի Ն Գ Ե Ր Ո Ր Գ Տ Ե Ս Ի Լ

ՃԻՌԳՈՆՏԱ առանձին, յետոյ ՊԱՌՆԱՊԱ փողոցին մէջ:

ՃԻՌԳՈՆՏԱ. — (մեռք կ'առնէ բոյնին շէլը) Արդ կըր- նամ մեռնիլ: Ա՛մէն բան լծնցած է: Ա՛հ, ո՛չ, մայր իմ, օգնութիւն, օգնութիւն, ս'ի սուրբ Կոյս: Չափազանց վշտեր մի միայն սրտի մը վրայ: Կ'ուզեմ մայրս փըն- առել ... Ո՛հ, սարսափս:

(յանկարժաման մտածուած մը բռնուած)

Կը յիշեմ արդ դաշինքը: Ո՛հ, Պառնասպայի վախը զիս կը սառեցնէ: Հոս տեսնել սարսափելի երեսը ա- նոր:

(կը վագէ կոշտին սրտկերին ոչ գետին կ'իյնայ)

ՍՆՐԸ ԿՈՅ, հեռացուր դեւը:

ՊԱՌՆԱՊԱ. — (փողոցէն կոչ գալ, կանգ կ'առնէ քե- ռսփակ դրան առջեւ, եւ կը լրտեսէ) Երկէնքը կը մթնէ:

(լուսինը անշայտ կ'ըլլայ)

Կ'աղօթէ. ու ան չի գիտեր թէ ինչպիսի աղօթքի վկայ մը իրեն կը նայի:

ՃԻՌԳՈՆՏԱ. — ՍՆՐԸ ԿՈՅ, հեռացուր դեւը . . . արդ, որովհետեւ այսպէս վշտահար եմ և ոգեսպառ, փախուածն է իմ փրկութիւնս:

ՊԱՌՆԱՊԱ. — (Ա՛հ, փախչել կ'ուզէ):

(մինչդեռ Ճիւղոնտա ելլելու վրայ է, Պառնասպային կը հանդիպի ու դռնը բանալով կը մտնէ)

Վ Ե Ր Զ Ի Ն Տ Ե Ս Ի Լ

ՃԻՌԳՈՆՏԱ եւ ՊԱՌՆԱՊԱ

ՊԱՌՆԱՊԱ. — (զարհուրեցիտօրէն) Ա՛յսպէս կը պահես դաշինքդ:

ՃԻՌԳՈՆՏԱ. — (նախ սարսափածար, յետոյ վերին աստիճանի քաջարտութեամբ միևեւ վերջը)

Ա՛յ, կը պահեմ դաշինքը, երգուընցանք, Ճիւղոն- տան մասնելու չէ այն երգումը: Ներքէ ինձի, Աստուած, անհուն մեղքը՝ զոր պիտի գործեմ ասհ:

ՊԱՌՆԱՊԱ. — (իւրիւրէն) Սրբորենցութիւն, զառան- ցանք: Վեհագո՛յն երազս. ասհ յանկարծակի այս չոր ցիրաբ կ'ողողուի ցնծութեամբ. արդէն իսկ կը բարա- խեմ և կը դողամ սիրոյ ճաճանչներէն:

ՃԻՌԳՈՆՏԱ. — (Պառնասպային ու մտնեալու կ'ըլլայ) Սանձահարէ վայրենի կողուցդ, կանգ առ: Կ'ուզեմ զիս դեռ աւելի զուարթ, դեռ աւելի շողշողուն գոր- ծել: Կ'ուզեմ քեզի համար զարդարել խարտեաշ գլուխս սակեով ու ճիւղոնտով:

(զարդարուելու կ'երբայ)

Ահա զարդարուած եմ՝ յիմար թատրոններու տեսա-
րանի նուիրուած բոլոր գոհարներով: Լսէ այս իմաս-
տուն յուշկապարիկիս եռանդնավառ երգը: Կանգ առ,
ինչ կը վախես. կը պահեմ խօսքս, չեմ ստեր, չեմ
փախչիր, չեմ ուզեր գլբեզ մատնել: Մարմինս ուզե-
ցիր, անխճեալ դեւ, ան:

(դաշոյնը՝ զոր զարդարուելոչ ատենը գաղտուկ առած
սիտի բլլայ՝ սիրտը կը մխե, ոչ իբր կայծակնանար գե-
տին կը տասրայի):

ՊԱՌՆԱՊԱ. — Ա՛հ, կեցիր. կատակ . . . լաւ . . .
արդ գուն . . . լսէ ինձի . . . և մեռի՞ր դատապարտեալ:

(ժռելով Ջիոգոնտայի դիակին վրայ եւ մոլեցիւն մայ-
նով մռնչելով անոր ախակցին)

Երեկ մայրդ զիս նախատեց: Ես խղզեցի զանիկա:
Ալ չի՛ լսեր:

(գանձալիժօրէն կ'ելլէ եւ աներեւոյր կ'ըլլայ փողոցի
խաւարներուն մէջ):

(վարագոյրը կ'իջնէ):

25

25

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0318347

7953

85

9-81